

Kristijan Juran

Odjel za povijest / *Department of history*
Sveučilište u Zadru / *University of Zadar*
Ruđera Boškovića 5
HR – 23000 Zadar
kjuran@unizd.hr

UDK/UDC

2-773(497.581.2 Šibenik)“14“

doi: 10.15291/misc.3174

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

Primljeno / *Received*: 12. X. 2020.

POPIS ŽUPA I NASELJA ŠIBENSKE BISKUPIJE IZ SREDINE 15. STOLJEĆA

LIST OF PARISHES AND VILLAGES OF THE MID-15TH CENTURY ŠIBENIK DIOCESE

U prilogu se razmatra arhivski zapis iz sredine 15. stoljeća koji je u literaturi poznat kao „katalog“ ili „popis“ župa i naselja Šibenske biskupije. Nije sačuvan u originalu, nego u prijepisima iz 16., 17. i 18. stoljeća. Nakon uvodnih reminiscencija na postojeću literaturu, donosi se osvrt na dataciju i provenijenciju prijepisa te rukopisnu tradiciju, potom se raščlanjuje sadržaj zapisa, a na kraju se pristupa problemu njegove recepcije u recentnoj znanstvenoj i neznastvenoj javnosti.

Ključne riječi: Šibenska biskupija; 15. stoljeće; župe; naselja; ranonovovjekovni rukopisi; Josip Antun Fosco; Krsto Stošić; Dominik Zavorović

The text discusses the archival record from the mid-15th century, which is known in the literature as a “catalogue” or “list” of parishes and villages of Šibenik diocese. It is not preserved in the original, but in transcripts from the 16th, 17th and 18th centuries. After introductory reminiscences of the existing literature, a review of the dating and provenance of the transcript and the manuscript tradition is given, followed by the analysis of the record content. Finally, the text brings the problem of its reception in the recent scientific and non-scientific public.

Keywords: Šibenik diocese; 15th century; parishes; villages; early modern manuscripts; Josip Antun Fosco; Krsto Stošić; Dominik Zavorović

UVOD

Najinformativnije povijesno vrelo o demografiji i oikonimiji srednjovjekovnoga šibenskog distrikta takozvani je „katalog“, odnosno „popis“ župa i naselja Šibenske biskupije, koji je najprije bio pogrešno datiran u godinu osnutka Šibenske biskupije (1298.), potom „gurnut“ u sam kraj 14. stoljeća, da bi se u novije vrijeme njegova datacija zaustavila na sredini 15. stoljeća.¹ U historiografskim se radovima taj zaustavni datacijski okvir još uvijek učvršćuje, dok se protagonisti stručne i neznanstvene javnosti, uključujući udruge i institucije lokalnoga predznaka, u znatnoj mjeri i dalje oslanjaju na inicijalno postavljenu dataciju. Nije, dakako, svejedno spominje li se neko naselje „već“ 1298. ili „tek“ oko 1450. godine, pogotovo ako netko u tim spomenima nastoji uočiti obrise svojih predaka ili pak (ne) svjesno sudjeluje u „natjecanju u starini“.

Premda se u svjetlu tako usustavljenih promišljanja ne može poreći da je popis šibenskih župa (dalje: Popis) zahvalno polazište za promatranje odnosa među paralelnim svjetovima historiografskih spoznaja i kolektivnih memorija, ovdje ćemo se dominantno baviti njegovim sadržajem te okolnostima u kojima su nastali sačuvani prijepisi iz 17. i 18. stoljeća. Izvornik, naime, nije sačuvan. To ipak ne znači da se po dovršetku glavne rasprave nećemo uputiti barem na kraću vožnju sporednim kolosijekom percepcije i recepcije Popisa u onome dijelu akademske, stručne i pučke zajednice koja se ne oslanja nužno na recentne spoznaje.

Cilj nam je također objaviti preslike dvaju najrelevantnijih prijepisa Popisa, ne samo kao slikovni dodatak tekstu, nego, što je mnogo važnije, kao transparentno polazište potencijalnoj znanstvenoj kritici i dopunjujućim raspravama. Napominjemo pritom da se ovdje ne kanimo baviti, osim iznimno, kasnosrednjovjekovnom topografijom šibenskoga distrikta, odnosno pitanjima ubikacija i identifikacija pojedinih naselja zabilježenih u Popisu, što planiramo učiniti drugom prilikom. Za prostornu vizualizaciju podataka iz Popisa čitatelju mogu dobro poslužiti radovi o kartografskim

INTRODUCTION

The most informative historical source on demography and oikonymy of the medieval Šibenik district is the so-called “catalogue” or “list” of parishes and villages of the Šibenik diocese. It was first incorrectly dated to the founding year of the Šibenik diocese (1298), and then “pushed” to the very end of 14th century, to be finally placed in recent times in the middle of the 15th century.¹ In historiographical works, this latest determination of date is still getting firm grounds, while the protagonists of the professional and non-scientific public, including associations and institutions of local origin, still rely heavily on the initially set dating. It is not the same, of course, whether a village is mentioned “already” in 1298 or “only” around 1450, especially if someone tries to note the outlines of their ancestors in these memories or (un)consciously participates in a “competition in antiquity”.

Although in the light of such systematic considerations one cannot deny that the list of Šibenik parishes (hereinafter: the List) is a bountiful starting point for observing the relationship between parallel worlds of historiographical knowledge and collective memories, here we will predominantly deal with its content and circumstances of the preserved transcripts from the 17th and the 18th centuries. Namely, the original has not been preserved. This does not mean, however, that once we close our main discussion, we won't take at least a short ride on the side-lines of the perception and reception of the List in that part of the academic, professional and popular community that does not necessarily rely on recent findings.

Our goal is also to publish copies of the two most relevant transcripts of the List, not only as a pictorial supplement to the text, but what is more important, as transparent starting point to potential scientific criticism and supplementing discussions. We note that we do not intend to deal here, unless exceptionally, with the late medieval topography of the Šibenik district, i.e. the issues of ubication and identification of individual villages recorded in the List, which we plan to do on another occasion. For the spatial visualization of data from the List, the reader can use the

¹ Fosco 1882: 6–8; Stošić 1941: 3–4; Dujmović 1976: 98–99; Kolanović 1995: 30–31.

¹ Fosco 1882: 6-8; Stošić 1941: 3-4; Dujmović 1976: 98-99; Kolanović 1995: 30-31.

prikazima šibenskoga područja u 16. stoljeću,² dopunjeni vijestima iz znanstvenih priloga posvećenih šibenskoj povijesnoj demografiji i topografiji.³

POPIS U LITERATURI

Popis župa i naselja Šibenske biskupije pismenoj je javnosti obznanio šibenski biskup Josip Antun Fosco u časopisu *Folium Dioecesanum* 1882. godine.⁴ Pritom ga je datirao u 1298., smatrajući da je povezan s utemeljenjem Šibenske biskupije. Zbog važnosti Foscove objave za recepciju Popisa u kasnijoj literaturi, ali i za našu raspravu, donosimo u prilogu njezinu presliku (Prilog 3), čime ujedno čitatelju pružamo mogućnost usporedbe s inačicama Popisa u dvama najstarijim sačuvanim prijepisima (Prilozi 1 i 2), o kojima ćemo govoriti u idućemu poglavlju. Foscovu dataciju u 1298. godinu preuzeo je Krsto Stošić, čvrsto ju ugrađujući u svoje najvažnije djelo – *Sela šibenskoga kotara*, objavljeno 1941. godine.⁵ No Frane je Dujmović 1959., u prilogu koji je potpisao zajedno s Cvitom Fiskovićem, ustvrdio da Popis ne može biti stariji od kraja 14. stoljeća,⁶ a onda ga je u zborniku posvećenom 900. obljetnici prvoga spomena Šibenika argumentirano smjestio u drugu polovinu 15. stoljeća. Kazao je pritom da je Fosco „napravio jednu grešku, koju su drugi prihvatili i dalje prenijeli“, misleći u prvom redu na Stošića.⁷ Među tim „drugima“ bio je, primjerice i Josip Soldo,⁸ dok je Bernard Stulli, iz razloga koji očito nisu bili samo znanstvene naravi, Popis smatrao krivotvorinom.⁹ Dujmovićevu je pak tvrdnju konačno afirmirao Josip Kolanović u monografiji *Šibenik u kasnome srednjem vijeku* (1995.); štoviše, dodatnim je argumentima dataciju Popisa sveo na vremenski isječak „oko 1453. godine“.¹⁰ Iako još uvijek postoje autori (vrlo različitih

works on cartographic representations of the 16th century Šibenik area,² supplemented by news from scientific articles dedicated to Šibenik historical demography and topography.³

PRESENCE OF THE LIST IN LITERATURE

The list of parishes and villages of the Šibenik diocese was announced to the literate public by the Bishop of Šibenik, Josip Antun Fosco, in the magazine *Folium Dioecesanum* in 1882.⁴ He dated it to 1298, believing that it was connected with the founding of the Šibenik diocese. Due to the importance of Fosco's publication for the reception of the List in later literature, but also for our discussion, we bring a copy of it in the appendices (Annex 3), thus giving the reader the opportunity to compare it with the versions of the List in the two oldest surviving transcripts (Appendices 1 and 2), which we will discuss in the next chapter. Fosco's dating to 1298 was applied by Krsto Stošić, who firmly incorporated it into his most important work - *The Villages of the Šibenik District*, published in 1941.⁵ However, in 1959, Frane Dujmović, in an article he signed with Cvito Fisković, stated that the List could not have been made before the end of the 14th century,⁶ and then placed it in the anthology dedicated to the 900th anniversary of the first mention of Šibenik in the second half of the 15th century. He said that Fosco “made one mistake, which others accepted and passed on”, referring primarily to Stošić.⁷ Among these “others” was, for example, Josip Soldo,⁸ while Bernard Stulli, for reasons that were obviously not only of a scientific nature, considered the List a forgery.⁹ Dujmović's claim was finally affirmed by Josip Kolanović in the monograph *Šibenik in the Late Middle Ages* (1995); moreover, he reduced the dating of the List with additional arguments to a

² Slukan Altić 2007; Juran, Barzman & Faričić 2019.

³ Stošić 1941: *passim*; Gunjača 1978: 159 i d.; Juran 2014.

⁴ Fosco 1882: 6–8.

⁵ Stošić je i u svojim ranijim radovima koristio podatke iz Foscove objave, ali se na nju nije uvijek pozivao. Usp. Stošić 1922: 4 i 1932: 4.

⁶ Dujmović & Fisković 1959: 19.

⁷ Dujmović 1976: 98–99.

⁸ Soldo 1973: 8.

⁹ Stulli 1980: 179.

¹⁰ Kolanović 1995: 30–31.

² Slukan Altić 2007; Juran, Barzman & Faričić 2019.

³ Stošić 1941: *passim*; Gunjača 1978: 159 i d.; Juran 2014.

⁴ Fosco 1882: 6–8.

⁵ Stošić also used data from Fosco's publication in his earlier works, but he did not always refer to it. Cf. Stošić 1922: 4 and 1932: 4.

⁶ Dujmović & Fisković 1959: 19.

⁷ Dujmović 1976: 98–99.

⁸ Soldo 1973: 8.

⁹ Stulli 1980: 179.

usmjerenja) koji preuzimaju zastarjele Foscove i Stošičeve zaključke, recentni povjesnici u pravilu prihvaćaju datacijske odrednice koje su postavili Dujmović i Kolanović. Neke od predstavnika onih prvonavedenih, ali i ovih potonjih, spomenut ćemo negdje unutar sljedećih poglavlja.

POPIS U SAČUVANIM RUKOPISIMA

Biskup Fosco pri objavi je Popisa 1882. samo šturo naznačio da ga je preuzeo iz nekoga „staroga dokumenta“ (*nel vecchio documento*). Stošiću je pak bilo poznato da se Popis nalazi u dvama ranonovovjekovnim rukopisima – *Annali di Sebenico* Dominika Zavorovića i *Confini* Grgura Stratica.¹¹ Te je rukopise poznao i Dujmović, samo ih je drukčije identificirao: Zavorovićeve ispravnijim, ali pokraćenim naslovom *Trattato*, a Straticov naslovom *Raccolta in proposito della Dalmazia e suoi Confini* te navođenjem „Naučne biblioteke u Zadru“ kao mjesta njegove pohrane. Trećim prijepisom Popisa Dujmović je smatrao Foscovu objavu, koju nije dovodio u izravnu vezu sa spomenutim dvama rukopisima, nego s jednom neobjavljenom Stošičevom bilješkom o tome da je Fosco prema nekom spisu iz 18. stoljeća „naveo zanimive podatke o župama pri osnutku biskupije“. Taj spis, dakle Foscov predložak, po Stošićevu je kazivanju, kako prenosi Dujmović, pripadao šibenskoj kuriji, ali se iz nekoga razloga 1918. nalazio u Zadru, kada mu se gubi trag. Dujmović još primjećuje da „među navedenim rukopisima postoje izvjesne razlike“, i u bilježenju toponima i u činjenici da u zadarskome rukopisu (dakle Straticovu) nedostaju četiri župe.¹² Zanimajući zasad pitanje Foscova predloška, osvrnut ćemo se najprije na mjesto i ulogu Popisa u djelima Zavorovića i Stratica.

Zavorovićevo djelo *Trattato sopra le cose di Sebenico* (dalje: Traktat),¹³ poznato i pod nazivom *Annali di Sebenico*, nije sačuvano u originalu iz 1597., nego u dvama prijepisima, od kojih se jedan nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici

time slot of “around 1453”.¹⁰ Although there are still authors (of very different orientations) who take over the outdated conclusions of Fosco and Stošić, recent historians generally accept the dating determinants set by Dujmović and Kolanović. Some of the representatives of the former, but also of the latter, will be mentioned somewhere within the following chapters.

THE LIST IN THE PRESERVED MANUSCRIPTS

When the List was published in 1882, Bishop Fosco only briefly indicated that he had taken it from an “old document” (*nel vecchio documento*). Stošić, on the other hand, knew that the List was found in two early modern manuscripts – *Annali di Sebenico* by Dominik Zavorović and the *Confini* by Grgur Stratico.¹¹ Dujmović also knew these manuscripts, but identified them differently as: Zavorović’s more correct but abbreviated title *Trattato*, and Stratico’s *Raccolta in proposito della Dalmazia e suoi Confini* and citing the “Scientific Library in Zadar” as the place of its storage. Dujmović considered Fosco’s publication to be the third transcript of the List, which he did not link directly to the two manuscripts, but to an unpublished Stošić’s note stating that Fosco “provided interesting information about parishes when the diocese was founded” according to an 18th-century document. According to Stošić, that document, that is, Fosco’s source, belonged to the Šibenik Curia, as Dujmović reports, but for some reason it was in Zadar in 1918, when its trace was lost. Dujmović also notes that “there are certain differences between the mentioned manuscripts”, both in the recording of toponyms as well as in the fact that the Zadar manuscript (hence Stratico’s) lacks four parishes.¹² Ignoring the question of Fosco’s source for the time being, we will first look at the place and role of the List in the works of Zavorović and Stratico.

Zavorović’s work *Trattato sopra le cose di Sebenico* (hereinafter: the Treatise),¹³ also known as the *Annali di Sebenico*, is not preserved in the original from

¹¹ Stošić 1941: 3–4.

¹² Dujmović 1976: 98, bilješka 190.

¹³ O Zavoroviću i njegovim djelima: Kurelac 2008. O Traktatu još: Antoljak 2004: 64–65.

¹⁰ Kolanović 1995: 30–31.

¹¹ Stošić 1941: 3–4.

¹² Dujmović 1976: 98, note 190.

¹³ About Zavorović and his works: Kurelac 2008. More about the Treatise: Antoljak 2004: 64–65.

u Zagrebu (dalje: NSK),¹⁴ a drugi u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (dalje: AHAZU).¹⁵ Prijepis u NSK-u po paleografskim obilježjima pripada 17. stoljeću, dok je onaj u AHAZU-u nastao u drugoj polovini 18. stoljeća. No Popis se, i to u formi zasebna priloga, nalazi samo u prijepisu u NSK-u, pa je moguće da ga je u rukopis uvrstio prepisivač, i to na mjesto koje neposredno prethodi temeljnom tekstualnom korpusu naslovljenom *Prima parte del Trattato sopra le cose di Sebenico*. Valja tom zapažanju dodati da Popisu u NSK-u prethode katalog šibenskih biskupa te katalog šibenskih načelnika i knezova do 1412., koji također figuriraju kao zasebni prilozi. Za njih se međutim izričito veli da su kreirani prema podacima iz Traktata, dok uz Popis nema ni pismenih napomena ni indicija da je u bilo kakvoj vezi s Traktatom.¹⁶ Ako Popis nije bio sastavni dio Zavorovićeva izvornika iz 1597., zašto ga je prepisivač u nj naknadno ugradio? Možda zato što se kao izdvojen dokument nalazio uz rukopis koji je prepisivao? Daleko je to od konačna odgovora, koji uostalom i nije od presudne važnosti za daljnji tijek rasprave.

Drukčiji je kontekst smještaja Popisa u rukopisu Grgura Stratica *Raccolta in proposito della Dalmazia e suoi Confini* iz druge polovine 18. stoljeća.¹⁷ Stratico je u tom djelu okupio prijepise mnogih ranonovovjekovnih dokumenata o mletačko-osmanskim (po)graničnim pitanjima

1597, but in two transcripts, one of which is kept in the National and University Library in Zagreb (hereinafter: NSK),¹⁴ and others in the Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts (hereinafter: HAZU).¹⁵ According to palaeographic features, the transcript in NSK belongs to the 17th century, while the one in HAZU was made in the second half of the 18th century. However, the List, in the form of a separate Annex, is found only in the transcript in the NSK, so it is possible that it was included in the manuscript by the scrivener, in the part immediately preceding the basic textual corpus entitled *Prima parte del Trattato sopra le cose di Sebenico*. It should be added to this observation that the List in NSK is preceded by a catalogue of Šibenik bishops and a catalogue of Šibenik governors and princes until 1412, which also appear as separate contributions. However, they are explicitly said to have been created according to the data from the Treatise, while there are no written notes or indications from the List that it is in any connection with the Treatise.¹⁶ If the List was not an integral part of Zavorović's original from 1597, why did the scrivener later incorporate it into it? Maybe because it was next to the manuscript he was transcribing? This is far from the final answer, which, after all, is not crucial for the further course of the debate.

The context of the placement of the List in the manuscript of Gregory Stratico's *Raccolta in proposito della Dalmazia e suoi Confini* from the second half of the 18th century¹⁷ is different. In this work,

¹⁴ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa i starih knjiga, sign. R 7993 Annali di Sebenico di Dominico Zavoreo.

¹⁵ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zbirka rukopisa, sign. II b 42.

¹⁶ Dotični prijepis Traktata počinje posvetom Frani Divniću i datacijom (*Sebenico li 6. Maggio 1597.*), nakon čega slijedi popis šibenskih biskupa odnosno popis šibenskih načelnika i knezova do 1412., zatim Popis te konačno *Prima parte del Trattato sopra le cose di Sebenico*. Za popis šibenskih biskupa stoji da je ekscerptiran iz prvoga dijela Traktata (*Vescovi che furono in Sebenico estratti della prima parte del Trattato sopra le cose di Sebenico*), a za popis načelnika i knezova da je učinjen prema podacima iz prvoga dijela Traktata i drugih starih spisa (*et altre antiche scritture*).

¹⁷ Znanstvena knjižnica Zadar, Zbirka rukopisa, Gregorio Stratico, *Raccolta in proposito della Dalmazia, e suoi Confini*. Tomo primo. Compilata da Gregorio Stratico cancellier ai Confini, sign. 7531 I: 272–276.

¹⁴ National and University Library in Zagreb, Collection of Manuscripts and Old Books, sign. R 7993 Annali di Sebenico di Dominico Zavoreo.

¹⁵ Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Manuscript Collection, sign. II b 42.

¹⁶ The transcript in question begins with a dedication to Fran Divnić and a date (*Sebenico li 6. Maggio 1597.*), followed by the list of bishops of Šibenik, ie the list of commanders and princes until 1412, followed by the List and finally *Prima parte del Trattato sopra le cose di Sebenico*. There is an indication for the list of bishops of Šibenik that it was excerpted from the first part of the Treatise (*Vescovi che furono in Sebenico estratti della prima parte del Trattato sopra le cose di Sebenico*), and for the list of commanders and princes that it was made according to the data of the first part of the Treatise and other old ones (*et altre antiche scritture*).

¹⁷ Zadar Scientific Library, Manuscript Collection, Gregorio Stratico, *Raccolta in proposito della Dalmazia, e suoi Confini*. Tomo primo. Compilata da Gregorio Stratico cancellier ai Confini, sign. 7531 I: 272–276.

i razgraničenjima na teritoriju pojedinih dalmatinskih komuna.¹⁸ Popis je tako uvrstio u poglavlje o šibenskim granicama, što vodi zaključku da ga je preuzeo iz ranijih kompilacija šibenske pograničke dokumentacije. Iako ga nije prepisao do kraja, Straticova je inačica Popisa vrijedna zbog marginalnih bilješki koje ne susrećemo u drugim prijepisima. Tako naslućene razloge uvrštenja Popisa u Straticovu kompilaciju dodatno ćemo rasvijetliti u tekstu sljedećega odlomka.

Postoji, naime, još jedan, dosad u literaturi neprepoznat, prijepis Popisa, naknadno uvezan u sveščić neoriginalnoga naslova „Šibenski zbornik turskih, mletačkih i hrvatskih listina iz XV. – XVII. v.“ koji se danas nalazi u AHAZU.¹⁹ Čini se da je napisan u središnjoj trećini 16. stoljeća, jer upravo tom kronološkom okviru odgovaraju i njegova paleografska obilježja i sadržajna intoniranost sveščića kojemu pripada. Naime, većina se drugih zapisa u sveščiću odnosi na mletačko-osmanske pogranične sporove i razgraničenja na prostoru neposrednoga šibenskoga zaleđa u periodu između 1530. i 1576., uz manji broj zapisa sličnoga sadržaja iz 17. i 18. stoljeća. Zašto je u tako okupljenu dokumentaciju netko zasad nepoznat ugradio i Popis s podacima iz sredine 15. stoljeća? Očito zbog toga što je mletačkim i šibenskim vlastima njegov toponomastičko-demografski sadržaj mogao poslužiti kao pismeno svjedočanstvo opsega šibenskoga distrikta (zapravo onoga dijela distrikta koji se podudara s jurisdikcijom Šibenske biskupije) prije teritorijalnih gubitaka u Ciparskome ratu (1570. – 1573.). Drugim riječima, Popis je u jednome trenutku postao sastavnim dijelom povijesno-pravne argumentacije u prilog obrani teritorijalnoga integriteta šibenske komune pred osmanskim „mirnodopskim“ presizanjima od 30-ih godina 16. stoljeća.²⁰ Po svoj se prilici upravo tim prijepisom Popisa potkraj 17. stoljeća poslužio i šibenski biskup Callegari kao

Stratico collected transcripts of many early modern documents on Venetian-Ottoman (cross-border) issues and demarcations on the territory of certain Dalmatian communes.¹⁸ He included the List in the chapter on Šibenik borders, which leads to the conclusion that he took it from earlier compilations of Šibenik border documentation. Although he did not transcribe it to the end, Stratico's version of the List is valuable because of marginal notes, which we do not encounter in other transcripts. The reasons for the inclusion of the List in Stratico's compilation will be further elucidated in the text of the next section.

Namely, there is another transcript of the List that has not been recognized in the literature so far, and which was subsequently bound in a booklet with the non-original title “Šibenik anthology of Turkish, Venetian and Croatian documents from the XV. - XVII. ct.” which is kept today in the HAZU.¹⁹ It seems to have been written in the mid third of the 16th century, because it is precisely the chronological framework that corresponds to both its palaeographic features and the content intonation of the booklet to which it belongs. Namely, most of the other records in the booklet refer to the Venetian-Ottoman border disputes and demarcations in the immediate hinterland of Šibenik in the period between 1530 and 1576, with a smaller number of records of similar content from the 17th and 18th centuries. Why did someone unknown so far, include the List with data from the middle of the 15th century in such collected documentation? Apparently because it's toponymical-demographic content could serve to the Venetian and Šibenik authorities as a written testimony of the scope of the Šibenik district (actually that part of the district which coincided with the jurisdiction of the Šibenik diocese) before the territorial losses in the Cyprus War (1570 - 1573). In other words, the List at one point became an integral part of the historical-legal argument in favour of defending the territorial integrity of the Šibenik commune against the Ottoman “peacetime” overruns in the 30s of the 16th

¹⁸ Stratico je od 1774. do 1797. bio arhivist Ureda za granične poslove u Zadru. Usp. Peričić 1974: 273–274.

¹⁹ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zbirka rukopisa, sign. II d 106.

²⁰ O teritorijalnim nesuglasicama na šibenskoj dionici mletačko-osmanskoga pograničja u 16. stoljeću: Panciera 2013; Juran 2014.

¹⁸ From 1774 to 1797, Stratico was the archivist of the Office for Border Affairs in Zadar. Cf. Peričić 1974: 273-274.

¹⁹ Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Manuscript Collection, sign. II d 106.

argumentom u sporu s visovačkim franjevcima oko jurisdikcije nad dijelom Šibenske biskupije koji se tada nalazio pod osmanskom upravom.²¹ Naime, biskupski je kancelar 1682. sastavio jednu ispravu s popisom šibenskih župa i naselja, čija se imena po načinu na koji su napisana, izuzimajući očite prepisivačke pogreške, podudaraju s toponimskim oblicima iz Popisa u AHAZU-u (primjerice oblici *Vbarcichi* i *Gliubohin*, koji se primjetno razlikuju od odgovarajućih likova kod Zavorovića i Stratica: *Gliubostinich* i *Liubostinich* odnosno *Dobresichi* i *Zaborcichi*). Ipak, mogli bismo odškrinuti vrata i drugoj mogućnosti: da su autor prijepisa šesnaeststoljetnoga Popisa i rečeni biskupov kancelar pred sobom imali isti predložak ili pak sâm izvornik.

Primjećujemo također da u svim trima sačuvanim prijepisima (ne računajući dakle Foscovu tiskanu objavu) tekst Popisa započinje napomenom da je riječ o kopiji iz knjige biskupskih i kaptolskih isprava, čuvanoj u škrinji kaptolskih desetnara (pobirača desetine), koja sadrži popis svih naselja šibenskoga teritorija s brojem kuća i stanovnika: *Copia estratta dal libro delle constitution' Antiche delli Rev.^{mi} Vescovi et Capitolo di Sebenico esistente nelle mani over nella cassa di R.^{di} Decimarij del detto Capitolo, nel qual sono descritte tutte le Ville del Territorio de Sebenico col numero delle case, et anime che in quel tempo erano, da carte 21* (preuzeto iz Traktata u NSK-u). Po tome bi se moglo zaključiti da je najstariji sačuvani prijepis poslužio kao predložak za mlađe prijepise ili da se svi sačuvani prijepisi oslanjaju na neki zagubljeni, još stariji prijepis.²²

²¹ Biskupijski arhiv Šibenik, fond HR-BAŠ-12/1: Šibenska biskupija, Biskupska kurija, sv. 87, nepaginirano.

²² No ako svi sačuvani prijepisi doista potječu od istoga predloška, ostaje problem grafijskih i grafematičkih nepodudarnosti, što ne mora nužno biti odraz slabe čitljivosti predloška, nego pravopisne prilagodbe odnosno nedosljednosti prepisivača u načinu bilježenja određenih fonema (u Traktatu se, primjerice, za razliku od prijepisa u AHAZU-u, uz grafem z koristi i digraf *cz* za glas *c*).

century.²⁰ Apparently, this transcript of the List at the end of the 17th century was used by Bishop Callegari of Šibenik as an argument in the dispute with the Franciscans of Visovac over jurisdiction in a part of the Šibenik diocese that was then under Ottoman rule.²¹ Namely, in 1682 the bishop's chancellor drew up a document with a list of Šibenik parishes and villages, whose names in the way they were written, excluding obvious transcriptional errors, coincided with the toponymical forms from the List in HAZU (for example the forms *Vbarcichi* and *Gliubohin*, which noticeably differ from the corresponding characters in Zavorović and Stratico: *Gliubostinich* and *Liubostinich* or *Dobresichi* and *Zaborcichi*). However, we could slightly open the door to another possibility: that the author of the transcript of the sixteenth-century List and the said bishop's chancellor had before them the same source or the original itself.

We also note that in all three surviving transcripts (excluding Fosco's printed publication) the text of the List begins with the remark that it is a copy from the book of episcopal and chapter documents, kept in the chest of chapter chaplains (tithe collectors), which contains a list of all villages in Šibenik by number of houses and inhabitants: *Copia estratta dal libro delle constitution' Antiche delli Rev.^{mi} Vescovi et Capitolo di Sebenico esistente nelle mani over nella cassa di R.^{di} Decimarij del detto Capitolo, nel qual sono descritte tutte le Ville del Territorio de Sebenico col numero delle case, et anime che in quel tempo erano, da carte 21* (taken from the Treatise in the NSK). Accordingly, it could be concluded that the oldest surviving transcript served as a source for younger transcripts or that all surviving transcripts rely on some lost, even older transcript.²²

²⁰ On territorial disagreements on the Šibenik section of the Venetian-Ottoman borderline in the 16th century: Panciera 2013; Juran 2014.

²¹ Diocesan Archives Šibenik, fund HR-BAŠ-12/1: Šibenik Diocese, Bishop's manor, vol. 87, unpaginated.

²² However, if all preserved transcripts really originate from the same source, the problem of graphic and graphematic inconsistencies remains, which does not necessarily reflect the poor readability of the source, but the spelling adaptation or inconsistency of scribes in recording certain phonemes (In the Treatise, for example, unlike the transcript in the HAZU, in addition to the grapheme *z*, the digraph *cz* is used for the sound *c*).

O DATACIJI, PROVENIJENCIJI I SADRŽAJU POPISA

Ovako je J. Kolanović, dopunjujući ranija promišljanja F. Dujmovića, došao do zaključka da Popis odražava stanje oko 1453. godine: „Prema tom popisu, Murter i Jezera imaju 34 kuće, a 1453. u zakupu otoka Murtera navode se ukupno 32 selišta, od kojih je jedno nenaseljeno“.²³ Okvirna datacija u desetljeće 1450. – 1460. prihvaćena je i u novijim radovima.²⁴ Na ovome mjestu donosimo još dvije datacijske odrednice. Jedna je od njih vezana za suodnos sljedećih dvaju podataka: u Popisu selo Selce u župi Konjevrate ima osam kuća, dok se za to isto naselje u jednom dokumentu iz 1454. veli da je nedavno utemeljeno i da u njemu stanuje šest ili sedam kmetova (*Item VI ouer VII villani in vna villa fata da nuouo chiamata Selza cum tuti terreni pertegnudi a dita villa*).²⁵ Druga se odnosi na kontekstualnu bliskost Popisa s Katastikom nadarbina Šibenske biskupije koji je sastavljen oko 1460. godine.²⁶ Zajedničke okolnosti njihova nastanka mogle bi se nazrijeti u požaru koji je zahvatio Šibenik 1458., kada su u plamenu nestali mnogi spisi, i dolasku nerezindencijalnoga šibenskoga biskupa Urbana Vignata u svoje biskupsko sjelo sljedeće godine. Upravo je potkraj 1459. biskup naložio svome tajniku i nadarbenicima svoje biskupije da prionu sastavljanju rečenoga Katastika, dok je u veljači 1460. podijelio biskupiju na četiri vikarijata, što su, uz već uhodane poslove na gradnji katedrale, najprimjetnija obilježja i akti njegova duhovnog mandata.²⁷ Stoga se može pretpostaviti da je Popis, poput Katastika, sastavljen oko 1460. godine. Namjena mu je bila usko vezana za pobiranje crkvene desetine, a čuvao se u arhivu šibenskoga Kaptola, što se može jasno razaznati iz njegove uvodne napomene (vidjeti prethodno poglavlje).²⁸

²³ Kolanović 1995: 30–31.

²⁴ Usp. Karbić 2005: 146, bilješka 43; Juran 2017, 78.

²⁵ Državni arhiv u Šibeniku (dalje: DAŠI), fond HR-DAŠI-263: Šibenski bilježnici (dalje: ŠB), kut. 16/II, sv. b3, Inventari, 130v.

²⁶ Juran 2020.

²⁷ Barbarić 2001: 114; Juran 2020.

²⁸ Usp. Kolanović 1995: 82–83.

ABOUT THE DATING, PROVENENCE AND CONTENT OF THE LIST

While supplementing earlier deliberations of F. Dujmović, this is how J. Kolanović concluded that the List reflects the situation around in 1453: „According to that List, Murter and Jezera have 34 houses, and in 1453 a total of 32 settlements are listed in the lease of the island of Murter, one of which is uninhabited.“²³ An approximate dating to the decade 1450-1460 is also accepted in recent works.²⁴ At this point, we bring two more dating determinants. One of them is related to the correlation of the following two data: in the List the village of Selce in the parish of Konjevrate has eight houses, while the same village is said in a document from 1454 that it was recently founded and inhabited by six or seven serfs (*Item VI ouer VII villani in vna villa fata da nuouo chiamata Selza cum tuti terreni pertegnudi a dita villa*).²⁵ The second refers to the contextual closeness of the List with the Ecclesiastical benefice Cadastre of the Diocese of Šibenik, which was compiled around 1460.²⁶ The common circumstances of their origin could be seen in the fire that engulfed Šibenik in 1458, when many writings disappeared in the flames, and the arrival of the non-resident Šibenik bishop Urban Vignat in his episcopal headquarters in the following year. At the end of 1459, the bishop ordered his secretary and the trustees of his diocese to compile the said Cadastre, while in February 1460 he divided the diocese into four vicariates, which, in addition to the well-established work on building the cathedral, are the most notable features and acts of his spiritual mandate.²⁷ Therefore, it can be assumed that the List, like the Ecclesiastical benefice Cadastre, was compiled around 1460. Its purpose was closely related to the collection of church tithes, and it was kept in the archives of the Šibenik Capitol, which can be clearly seen from the introductory note re-

²³ Kolanović 1995: 30-31.

²⁴ Cf. Karbić 2005: 146, note 43; Juran 2017, 78.

²⁵ State Archives in Šibenik (hereinafter: DAŠI), fund HR-DAŠI-263: Šibenik notaries (hereinafter: ŠB), box. 16/II, vol. b3, Inventories, 130v.

²⁶ Juran 2020.

²⁷ Barbarić 2001: 114; Juran 2020.

U svim prijepisima nakon uvodne napomene slijedi popis župa. Za svaku se župu nabrajaju pripadajuća naselja, a za svako naselje broj kuća (*domus*), broj stanovnika (kratica *A* za *anime*) te broj radno sposobnih muškaraca (kratica *h* za *huomini*). Budući da brožčani podatci za neka naselja nedostaju (takvih slučajeva ipak nema mnogo), može se pretpostaviti da ih nije bilo ni u izvorniku ili da je izvornik na tim mjestima bio oštećen. Najpotpuniji je u tom smislu, ujedno najpregledniji i najčitkiji, prijepis u Zavorovićevu Traktatu (Prilog 2). No kako je prijepis u AHAZU-u stariji (Prilog 1), a uz to se po određenim grafijskim rješenjima razlikuje od onoga u Traktatu, u Tablici 1 donosimo toponimske likove iz obaju prijepisa (Straticovu inačicu Popisa zbog većeg broja „iskrivljenih“ grafija ne uzimamo u obzir). Pritom smo za referentne toponimske likove uzeli one iz prijepisa u AHAZU-u, dok su u zgradama grafijski oblici iz Traktata (samo u slučajevima kada se grafije toponimskih ekvivalenata razlikuju). No brožčane smo podatke donijeli prema Traktatu, jer su potpuniji. Jedina je iznimka podatak o 113 stanovnika za naselje Boraju u župi Mitlo, koji se jasno vidi u starijem prijepisu, a donosi ga i Stratico, dok u Traktatu i Foscovoj objavi stoji broj 133. U slučaju broja kuća u naselju Košević preuzeli smo iz Traktata broj 42, iako nam se čini da u prijepisu u AHAZU-u piše 40 (no u to nismo posve sigurni). Ondje gdje brožčani podatci nedostaju, stavili smo dvije točke, jer je tako i u Traktatu. Tablični smo popis kreirali prema izvornomu redosljedu, što čitatelj može provjeriti usporedbom s preslikama rukopisâ na kraju rada, a malobrojne nepodudarnosti u prijepisima komentirat ćemo u daljnjoj raspravi.

corded in the transcripts (see previous chapter).²⁸

In all transcripts, an introductory note is followed by a list of parishes. For each parish, the corresponding villages are listed, and for each village the number of houses (*domus*), the number of inhabitants (abbreviation *A* for *anime*) and the number of able-bodied men (abbreviation *h* for *huomini*). Since numerical data for some villages are missing (there are not many such cases), it can be assumed that they were not present in the original list or that the original was damaged in those places. The most complete in this sense, at the same time the clearest and most legible, is the transcript in Zavorović's Treatise (Annex 2). However, as the transcript in HAZU is older (Annex 1), and in addition differs from the one in the Treatise according to certain graphic solutions, in Table 1 we bring toponymical figures from both transcripts (We do not take into account the Stratico's version of the List due to the large number of "distorted" graphics). In doing so, we took as reference toponymical characters those from the transcripts in HAZU, while we put graphic forms from the Treatise in parentheses (only in cases when the graphics of toponymical equivalents differ). However, we brought the figures according to the Treatise, because they are more complete. The only exception is the data on 113 inhabitants for the village of Boraje in the parish of Mitlo, which is clearly seen in the older transcript, and is brought by Stratico, while in the Tractate and Fosco's publication there is the number 133. In the case of the village of Košević, we took over the number of 42 houses from Treatise, although it seems to us that the transcript in the HAZU says 40 (but we are not entirely sure). Where numerical data are missing, we have put two dots, as is the case in the Treatise. We created the tabular list according to the original order, which the reader can check by comparing it with copies of the manuscripts at the end of the paper, and we will comment on the few discrepancies in the transcripts in the following discussion.

²⁸ Cf. Kolanović 1995: 82-83.

Tablica 1. Župe i naselja Šibenske biskupije u sredini 15. stoljeća (kratice: Stan. = stanovnika; Muš. = radno sposobnih muškaraca). Izvori: vidjeti Priloge 1 i 2.

Table 1. Parishes and villages of the Šibenik diocese in the mid-15th century (abbreviations: *Inh.* = inhabitants; *Male* = able-bodied men). Sources: see Annexes 1 and 2.

Župa / Parish	Naselje / Village	Kuća / No. houses	Stan. / Inh.	Muš. / Male
Grebaz (Grebacz)	Grebaz (Grebacz)	40	432	84
	Versnizza (Versnicza)	15	90	..
	Podluse (Podluxye)	7	51	10
	Zagriuchi	6	46	..
	Mraunizza (Mraunicza)	20	142	29
	Bilichichi (Bilichi)	7	41	..
Parhouo	Parhouo	56	376	82
	Rogosnizza (Rogosnicza)	20	237	45
	Siroche	22	210	34
Mitlo	Mitlo	36	243	41
	Cruseuo (Cruseuo)	26	246	39
	Boray	12	113	18
Sitnizza (Sitniča)	Sitnizza (Sitniča)	23	203	39
	Coparno	17	153	26
	Neuest	30	268	37
	Vgnessich (Vgnesich)	19	102	15
	Gliubohign (Gliubostinich)	11	113	17
Cosseuichia	Cosseuichia (Cosseuich)	42	233	77
	Dobercichi (Doibrecsich)	13	121	23
	Cremena	15	99	14
	Zuonicaz (Zuonicsacz)	17	151	27
	Partimissi	9	106	19
Pocrounich (Pochrounich)	Pocrounich (Pochrounich)	19	207	40
	Bernizza (Berniza)	12	129	25
	Ziharina	12	99	14
	Zamelizza (Zameliza)	12	126	24
	Rahchiani (Rachichiani)	4	48	13
Coglieurate (Choglieurate)	Coglieurate (Choglieurate)	30	269	53
	Goris	11	111	21
	Vbarcichi (Dobresichi)	16	146	31
	Pachlena	12	85	17
	Vranach (Wranach)	10	81	18
	Sehe (Szelcze)	8	93	19
	Draga	8	60	11
	Zamegia	5	43	12
Birno Campi superioris (in parte occidentali)	Mocro (Mochro)	20	202	37
	Birno	14	144	27
	Stranichi	7	58	11
	Striseuo (Strixeno)	30	225	35

Župa / Parish	Naselje / Village	Kuća / No. houses	Stan. / Inh.	Muš. / Male
Orissie Campi Superioris in parte orientali	Orissie (Orisyje)	28	286	58
	Sliuno	30	254	60
	Zaplanie (Zaplagne)	7	71	11
Campi Inferioris	Podhum	8	37	12
	Bahchia	22	133	20
	Prodoglie	7	60	10
	Ogorilizza (Ogoriliza)	10	206	42
	Ogorilizza magiori (Ogoriliza maiori)	12		
	Popegl	5	37	8
	Opach Dolaz (Opach Dolacz)	11	100	14
	Varpogle	20	208	38
	Platnizza (Platniza)	3	12	..
	Zamurua	23	164	25
	Zaton	2	8	..
Zitnichi (Xitnichi)	Zitnichi (Xitnich)	34	234	75
	Bosach (Boxacz)	9	95	23
	Plane (Plagnane)	30	120	..
	Sedranichi (Sedranich)
Srima (Szrima)	Srima (Szrima)	51	371	83
	Pisca (Piscsa)	16	106	19
	Zloselli super Zaton	7	68	20
	Brauari
Raslina	Raslina	16	109	22
	Sciroche (Siroche)	5	30	15
Zasfuigna (Zasfina)	Zasfigna (Zasfina)	20	204	35
	Prissute	9	62	12
	Slane	11	69	15
	Gusterne	8	49	13
	Bilizze (Billicze)	10	51	13
[* <i>upitno</i> / * <i>questionable</i>]	Zablachie (Zablatye)	4	40	10
Iuign	Iuign	30	269	47
	Ostrizza (Ostriza)	10	95	23
	Giurgieu grad (Iurgieú grad)	26	167	30
Insula Murtarii (Insula Mortarii)	Murtarii	26	203	43
	Giesera (Yezera)	8	94	16
[* <i>upitno</i> / * <i>questionable</i>]	Insula Zuri	23	103	40
	Insula Zlarin	20	70	30
Extra muros	Ortis prope ciuitatem (Orthis prope Ciuitatem)	18	50	10
	Cernizza prope S. Heliam (Czernicze prope S. Aeliam)	30	80	20
[* <i>dodano</i> / * <i>added</i>]	In villa Magna (In villa Magnia)	46		
	In villa Betina (In villa Bettina)	16		
	In villa Giesera (In villa Yezera)	19		

Prijepis Popisa u AHAZU-u, što nije slučaj s drugim prijepisima, završava bilješkom o sumarnoj statistici. Nepoznati je prepisivač tako pobrojio 1.383 kuća, 10.041 osobu i 1.997 radno sposobnih muškaraca (*foghi 1383 persone 10041 fatti 1997*). Pritom nije raspolagao podacima o broju duša za Vrsnicu, Žagriće, Platnicu, Zaton i Planjane, koji će postati dostupni nešto kasnije, kada ih je zabilježio prepisivač Traktata. U historiografskoj literaturi brojenjem se bavio J. Kolanović, koji je na temelju Foscove objave Popisa, a Foscovi se statistički podatci mahom podudaraju s onima u Traktatu, zaključio da je sredinom 15. stoljeća šibenski distrikt imao 10.228 žitelja, od čega 5.356 u Zagori, 4.402 na obalnom pojasu te 470 na otocima.²⁹ Naša pak statistika (Tablica 2) neznatno odstupa od Kolanovićeve. No to je manje bitno od sljedeće napomene: Popis, naime, ne odražava ukupnu demografsku sliku šibenskoga distrikta, nego samo onoga njegova dijela koji je bio pod duhovnom jurisdikcijom Šibenske biskupije. Za ukupnu pak demografsku sliku distrikta nedostaju podatci o naseljima na njegovim sjevernim i sjeverozapadnim granicama, kojima je duhovni poglavar bio skradinski biskup (od Putičanja i Velima do Gaćezele i Humnjana).³⁰

Među statističke podatke u Tablicu 2 uvrstili smo i prosječan broj članova obitelji (posljednji stupac), koji na razini župa odnosno popisnih jedinica iznosi 7,7, dok se najintragantnijom pokazuje njegova najniža vrijednost, svega 2,7, za prigradska naselja Vrtovi (*Ortis*) i Crnicu. Pogledaju li se pak naselja pojedinačno, niske su vrijednosti još u slučaju otočnih naselja Zlarina (3,5) i Žirja (4,5) te kopnenih Platnice (4,0), Zatona (4,0), Planjana (4,0) i Podhuma (4,6). Teško je tome naći prava razloga, pogotovo ako u obzir uzmemo činjenicu da upravo naselja s prosječno malim brojem članova obitelji (do 6) imaju visok postotak radno sposobnih muškaraca (Široke 50%, Zlarin 43%, Žirje 39%, Košević 33%, Podhum 32%, Guštarna 26%, Bilice 25%).

²⁹ Kolanović 1995: 31.

³⁰ O topografiji šibenskoga distrikta u 15. stoljeću već neko vrijeme provodimo zasebno istraživanje koje se dijelom zasniva i na podacima iz Popisa. Rezultate istraživanja planiramo objaviti tijekom idućih dviju godina.

The transcript of the List in HAZU ends with a note on summary statistics, which is not the case with other transcripts. The unknown scribe thus counted 1,383 houses, 10,041 persons and 1,997 able-bodied men (*foghi 1383 persone 10041 fatti 1997*). He did not have data on the number of souls for Vrsnica, Žagrići, Platnica, Zaton and Planjane, which will become available a little later, when they were recorded by the scribe of the Treatise. J. Kolanović was the only researcher who brought statistics based on Fosco's publication of the List, which mostly coincide with those in the Treatise; he concluded that in the middle of the 15th century the Šibenik district had 10,228 inhabitants, of which 5,356 in Zagora, 4,402 on the coastal belt and 470 on the islands.²⁹ Our statistics (Table 2) deviate slightly from the one of Kolanović. However, this is less important than the following note: The List does not reflect the overall demographic picture of the Šibenik district, but only that part of it which was under the spiritual jurisdiction of the Šibenik diocese. For the overall demographic picture of the district, there is a lack of data on the villages on its northern and northwestern borders, of which the spiritual head was the Bishop of Skradin (from Putičanje and Velim to Gaćezele and Humnjane).³⁰

Among the statistical data in Table 2, we have included the average number of family members (last column), which at the level of parishes or List units is 7.7, while its lowest value for the suburbs Vrtovi (*Ortis*) and Crnica of only 2.7 turns out to be the most intriguing. If we look at the villages individually, the values are still low in the case of the island villages of Zlarin (3.5) and Žirje (4.5) and the mainland villages of Platnica (4.0), Zaton (4.0), Planjane (4.0) and Podhum (4.6). It is difficult to find real reasons for this, especially if we take into account the fact that villages with an average small number of family members (up to 6) have a high percentage of able-bodied men (Široke 50%, Zlarin 43%, Žirje 39%, Košević 33%, Podhum 32%, Guštarna 26%, Bilice 25%).

²⁹ Kolanović 1995: 31.

³⁰ We have been conducting a separate research on the topography of the Šibenik district in the 15th century for some time, which is partly based on data from List. We plan to publish the results of the research over the next two years.

Tablica 2. Župe Šibenske biskupije u sredini 15. stoljeća – statistički podatci (u posljednjem su stupcu podatci o prosječnom broju članova obitelji)

Table 2. Parishes of the Šibenik diocese in the mid-15th century - statistical data (data on the average number of family members are in the last column)

Župa / Parish	Br. naselja / No. of villages	Br. kuća / No. of houses	Br. stan. / No. of inhabitants	Pr. br. čl. / Approx. No. of family members
Grebac	6	95	802	8,4
Prhovo	3	98	823	8,4
Mitlo	3	74	602	8,1
Sitnica	5	100	839	8,4
Košević	5	96	710	7,4
Pokrovnik	5	59	609	10,3
Konjevrate	8	100	888	8,9
Biranj	4	71	629	8,9
Orišje	3	65	611	9,4
Donje Polje	11	123	965	7,8
Žitnić	4	73	449	6,1
Srima	4	74	545	7,4
Raslina	2	21	139	6,6
Zašvina	6	62	475	7,7
Ivinj	3	66	531	8,1
Otok Murter / Island Murter	4	77	470	6,1
„Izvan Grada“ / „Out of City“	2	48	130	2,7
Ukupno / Total	78	1.302	10.217	7,7

U prvom stupcu Tablice 1 (imena župa), dodali smo tri važne napomene (**upitno* i **dodano*), koje valja pojasniti i detaljnije razmotriti. Prva se tiče naselja Zablaće, koje je u Foscovoj objavi uvršteno u župu Zašvinu, pa je tako prenio i Stošić, tvrdeći da je Zablaće 1298. pripadalo župi Zašvina, a kasnije zlarinskoj župi.³¹ No u relevantnim prijepisima Popisa (AHAZU i Traktat u NSK-a) Zablaće je grafički istaknuto kao posebna popisna jedinica, iako je pritom naznačeno da je riječ o naselju (*villa*), a ne o župi (*parochia*). Stoga smo mišljenja da Zablaće sredinom 15. stoljeća nije pripadalo župi Zašvina, a na to uostalom ukazuje i njegova prostorna izdvojenost od ostatka te župe. Ako smo u pravu, pitanje dušobrižništva nad dušama zablačkoga naselja ostaje otvorenim. Drugi je problem vezan za

In the first column of Table 1 (parish names), we have added three important remarks (**questionable* and **added*), which need to be clarified and considered in more detail. The first concerns the village of Zablaće, which in Fosco's publication was included in the parish of Zašvina, so Stošić also claimed that Zablaće belonged to the parish of Zašvina in 1298, and later to the parish of Zlarin.³¹ However, in the relevant transcripts of the List (HAZU and Treatise in NSK), Zablaće is graphically highlighted as a special List unit; although it is indicated that it is a village (*villa*) and not a parish (*parochia*). Therefore, we are of the opinion that Zablaće did not belong to the parish of Zašvina in the mid-15th century. If we are right, due to its clearly indicated spatial separation from the rest of the parish, the question

³¹ Stošić 1941: 241.

³¹ Stošić 1941: 241.

pripadnost Žirja i Zlarina murterskoj župi. Na temelju podataka iz Popisa i činjenice da je 1460. ustanovljena arcipretura u Ivinju, kojoj su pripadale župe Ivinj, Jurjevgrad, Srima, Raslina, Murter, Žirje i Zlarin, Fosco je u javni prostor „plasirao“ tvrdnju da su se upravo 1460. Žirje i Zlarin osamostalili od murterske župe, kao i Jurjevgrad (današnji Tribunj) od ivinjske.³² To mišljenje, naravno, preuzima Stošić, ali i drugi nakon njega.³³ Doista, u Popisu je kao popisna jedinica jasno iskazan „otok“ (*insulla*) Murter (namjerno smo istaknuli njegovu „otočnost“ jer je zabilježen kao *insula*, a ne kao *parochia*), pod kojim su naselja (*ville*) Murter i Jezera, ali i *insulle* Žirje i Zlarin. Sumnju na župnu jedinstvenost Murtera, Žirja i Zlarina ne pobuđuju samo njihovi prostorni suodnosi, nego i to što je Zlarin bio u posjedu šibenskih kanonika, pa bi bilo neobično da je pridružen (bilo kojoj) drugoj župi. Doista, još se 1386. spominje šibenski kanonik don Juraj pok. Stanca, koji je bio *plebanus ecclesie sante Marie de Zlarin*,³⁴ a raspoložemo i podatkom da je 1464., nakon smrti arhidakona Jakova, na mjesto plebana i rektora zlarinske crkve izabran don Ivan Tolinić.³⁵ Na Žirju se pak 1450. spominje crkva Sv. Marije s grobljem (*iuxta cimiterium ecclesie sancte Marie de dicta insula*).³⁶ Stoga nismo načistu kako tumačiti uključenost Žirja i Zlarina u murtersku župu. Sličan je kontekst pripadnosti Jurjevgrada župi Ivinj. To je naselje, poput Žirja i Zlarina, pouzdamo li se u Fosca, postalo župom 1460. godine. No u prijepisu Popisa u AHAZU-u Jurjevgrad je najprije naveden, zajedno s Vrtovima i Crnicom, pod popisnom jedinicom „Izvan grada“, da bi netko (možda i sam autor prijepisa) naknadno precrtao taj zapis, „premjestivši“ Jurjevgrad u popisnu jedinicu župe Ivinj, nakon naselja Ivinja i Oštrice. Treći problem koji smo istaknuli u Tablici 1, ovoga puta s napomenom **dodano*, odnosi se na završna tri retka u Popisu, gdje su upisana imena triju naselja na otoku Murteru,

of pastoral care over the souls of Zablacé village in that period remains open. The second problem is related to the affiliation of Žirje and Zlarin to the Murter parish. Based on the data from the List and the fact that the archpriesthood was established in Ivinj in 1460, which included the parishes of Ivinj, Jurjevgrad, Srima, Raslina, Murter, Žirje and Zlarin, Fosco “placed” the claim in the public space that Žirje and Zlarin became independent from the Murter parish in 1460, as well as Jurjevgrad (today’s Tribunj) from the Ivinj parish.³²

That opinion, of course, is taken over by Stošić, but also those who followed.³³ Indeed, in the List, the “island” (*insulla*) of Murter is clearly stated as a List unit (we intentionally pointed out its “islandness” because it is recorded as an *insula*, not as a *parochia*), under which were villages (*villas*) of Murter and Jezera, but also *insulle* Žirje and Zlarin. Doubts about the parish uniqueness of Murter, Žirje and Zlarin are raised not only by their spatial relations, but also by the fact that Zlarin was in the possession of Šibenik canons, so it would be unusual for it to be associated with (any) other parish. Indeed, the canon of Šibenik, Don Juraj of the late Stanco, who was the *plebanus ecclesie sante Marie de Zlarin*,³⁴ is mentioned as early as 1386, and we have information that in 1464, after the death of Archdeacon Jakov, Don Ivan Tolinić was elected parish priest and rector of the Zlarin church. The church of St. Mary with the cemetery (*iuxta cimiterium ecclesie sancte Marie de dicta insula*)³⁵ is mentioned in Žirje in 1450. Therefore, we are not sure how to interpret the involvement of Žirje and Zlarin in the Murter parish. The context of Jurjevgrad’s affiliation to the parish of Ivinj is similar. If we rely on Fosco, this village became a parish in 1460, like Žirje and Zlarin. However, in the transcript of the List in HAZU, Jurjevgrad was first listed, together with Vrtovi and Crnica, under the List unit “Out of town”, so that someone (perhaps the author of the transcript himself) would later cross out that

³² Serijal pod naslovom „Documenti storici Della Diocesi“ u časopisu *Folium dioecesanum: organon Curiae episcopalis Sibenicensis*, god. I, 1882: 30; god. III, 1884: 95–96; god. IV, 1885: 62.

³³ Stošić 1941: 141, 183, 195.

³⁴ Zjačić 1952: 237.

³⁵ DAŠI, ŠB, kut. 17-17/II-III, sv. e, 115v.

³⁶ DAŠI, ŠB, kut. 11/IV, sv. b, 11v–12r.

³² The series is titled „Documenti storici Della Diocesi“ in the journal *Folium dioecesanum: organon Curiae episcopalis Sibenicensis*, yr. I, 1882: 30; yr. III, 1884: 95–96; yr. IV, 1885: 62.

³³ Stošić 1941: 141, 183, 195.

³⁴ Zjačić 1952: 237.

³⁵ DAŠI, ŠB, box. 11/IV, vol. b, 11v–12r.

odnosno Velo Selo (*Villa Magna*), Betina i Jezera, s brojem kuća (istim redom: 46, 16 i 19). Očito je riječ o kasnijem dodatku jer su Velo Selo (zapravo naselje Murter) i Jezera već prije popisani u sklopu župe Murter, i to s primjetno manjim brojem kuća od odgovarajućih brojeva u „dodatku“, dok Betina u vrijeme sastavljanja Popisa još nije postojala kao naselje (formirana je između 1460. i 1480).³⁷ Ako uzmemo u obzir da Murter sredinom 15. stoljeća (prema Popisu) ima 26 kuća, a 1587. godine 80, da je broj kuća u Jezerima u tom istom periodu narastao od osam do 38³⁸ te da Betina 1516. godine broji osam selišta,³⁹ doći ćemo do zaključka da je „dodatak“ mogao nastati negdje u središnjoj trećini 16. stoljeća. Drugim riječima, možda je sam prepisivač, nakon što je dovršio prijepis Popisa, iz nekoga razloga dodao suvremene podatke o broju kuća u naseljima otoka Murtera. Je li to učinio zato što je s otokom bio u nekoj (posebnoj) vezi? U to su doba vodeća mjesta u vlasništvu nad murterskim zemljišnim posjedom imali pripadnici šibenskih plemićkih obitelji Dragojević i Divnić. Bilo je i drugih, među njima i Zavorovići.⁴⁰ Dalje nećemo ići.

Osim iznesenih triju napomena i s njima sraslih otvorenih pitanja, razmotrit ćemo i jednu iznimku u tekstualnome sustavu Popisa, odnosno njegovoj popisnoj terminologiji. Naime, kod svih je naselja broj kuća (kućnih zajednica, obitelji) naveden uz termin *domus*, osim u slučaju Planjana, gdje stoji *tentoria*. U Planjanima je, dakle, bilo 30 šatora, a ne kuća, što se bez teškoća može dovesti u vezu s polunomadskim Vlasima (Morlacima) koji su očito u trenutku sastavljanja Popisa boravili u tome naselju.⁴¹ Za susjedno naselje Sedramić, što je također iznimna obavijest u Popisu, stoji da nije naseljeno (*In villa Sedranich nullus habitat*). Ta se bilješka nalazi samo u prijepisu u AHAZU-u, i to u popisnoj jedinici župe Košević, iako je Sedramić u tome istom prijepisu naveden u sklopu župe Žitnić, uz Planjane.

³⁷ Usp. Juran 2010: 65–70.

³⁸ Novak 1976: 178.

³⁹ Juran 2010: 70.

⁴⁰ Usp. Juran 2017: 87–96.

⁴¹ To potvrđuje i vijest iz 1459. kada šibenski plemić Gašpar Jurišić daje desetorici Vlaha u zakup svoje zemlje na području Planjana (Kolanović 1995: 133, bilješka 296).

record, “moving” Jurjevgrad to the Ivinj parish List unit after the villages of Ivinj and Oštrica. The third problem we pointed out in Table 1, this time with a note * added, refers to the final three lines in the List, where the names of three villages on the island of Murter and Velo Selo (*Villa Magna*), Betina and Jezera, with the number of houses (in the same order: 46, 16 and 19) Obviously, this is a later recording, because Velo Selo (actually the village of Murter) and Jezera have already been listed within the parish of Murter, with a noticeably smaller number of houses than the corresponding numbers in the “Annex”, while Betina did not exist as a village at the time of the List (formed between 1460 and 1480).³⁶ If we take into account that Murter in the middle of the 15th century (according to the List) had 26 houses, and 80 houses in 1587, that the number of houses in Jezera in that same period increased from eight to 38,³⁷ and that Betina in 1516 had eight settlements,³⁸ we will come to the conclusion that the “addition” may have originated somewhere in the mid third of the 16th century. In other words, perhaps the scribe himself, after completing the transcription of the List, for some reason added up-to-date data on the number of houses in the villages of the island of Murter. Did he do it because he was in a (special) relationship with the island? At that time, the leading ownership positions of Murter land were held by members of the Šibenik noble families Dragojević and Divnić. There were other families too, among whom the family Zavorović.³⁹ We will not pursue any further.

In addition to the three remarks made and the open questions merging with them, we will also consider one exception in the textual system of the List, i.e. its List terminology. Namely, in all villages the number of houses (house communities, families) is listed next to the term *domus*, except in the case of Planjane, where there is an inscription *tentoria*. In Planjane, therefore, there were no houses but 30 tents, which can be easily connected with the semi-nomadic Vlachs (Morlacs), who were obviously staying in that settlement, at the time of

³⁶ Cf. Juran 2010: 65-70.

³⁷ Novak 1976: 178.

³⁸ Juran 2010: 70.

³⁹ Cf. Juran 2017: 87-96.

Valja nešto reći i o naseljima za koja bi se iz nekih današnjih lokalnih perspektiva očekivalo da ih Popis bilježi, ali ih u njemu ne nalazimo. To su prije svih Prvić, Vodice i Zaton. Prema naznakama koje pružaju arhivski spisi, čini se da su ta naselja, poput Betine, u vrijeme nastanka Popisa bila u začetcima te da se tijekom posljednje trećine 15. stoljeća postupno razvijaju prema samostalnim seoskim zajednicama.⁴² U Popisu je, doduše, pribilježen toponim Zaton, ali on se odnosi na nekadašnje selo u Morinju, a ne na današnji Zaton u sjeverozapadnome dijelu šibenskoga zaljeva; to je uostalom u literaturi već uočeno.⁴³ S druge strane, toponim Zlosela odavno je pogrešno identificiran, a u takvu je stanju ostao do danas, što nas uvodi u sadržaj završnoga poglavlja.

NASLJEDE POGREŠNE DATACIJE POPISA KOD ZNANSTVENE I NEZNANSTVENE JAVNOSTI

Nepobitna je činjenica da je današnji Pirovac tijekom većega dijela svoje povijesti nosio ime Zlosela. No manje je poznato da je na području kasnosrednjovjekovnoga šibenskoga distrikta postojalo još jedno naselje istoga imena, koje je u Popisu zabilježeno sintagmom „Zlosela iznad Zatona“ (*Zloselli super Zaton*), i to u sklopu srim-ske župe. Spominje se i u drugim vrelima 15. stoljeća, kao primjerice u bilježničkom dokumentu iz 1479. godine, u kojemu se, među ostalim, govori o trojici žitelja „sela Zlosela u Zatonu Zapadnome“ (*de uilla Xloselli in Xaton ponentali*).⁴⁴ Dakle, Zlosela u Popisu ne odgovaraju današnjemu Pirovcu, što je uostalom već 1959. ustvrdio F. Dujmović.⁴⁵ Unatoč tomu, od Stošića se dalje, sve do recentnih dana, prenosi tvrdnja da je Pirovac istovjetan Zloselima u Popisu, pa i to da je

compiling the List.⁴⁰ In addition, as an exceptional notice from List, it is stated that the neighbouring settlement Sedramić is not inhabited (*In villa Sedranich nullus habitat*). This note is found only in the transcript in the HAZU, in the reference paper to the parish of Košević, although Sedramić is mentioned in the same transcript next to Planjane within the parish of Žitnić.

Something should also be said about villages that, from some of today's local perspectives, would be expected to be recorded in the List, but we do not find them in it. These are, first of all, Prvić, Vodice and Zaton. According to archival records, it seems that these villages, such as Betina, were in their infancy at the time of the List, and that they gradually developed towards independent rural communities during the last third of the 15th century.⁴¹ The toponym Zaton is recorded in the List, but it refers to the former village in Morinj, and not to today's Zaton in the northwestern part of the Šibenik Bay; after all, this has already been noticed in the literature.⁴² On the other hand, the toponym Zlosela has long been misidentified, and has remained in such a state to this day, which introduces us to the content of the final chapter.

THE LEGACY OF THE WRONG DATING OF THE LIST IN THE SCIENTIFIC AND NON-SCIENTIFIC PUBLIC

It is an indisputable fact that today's Pirovac has been named Zlosela for most of its history. However, it is less known that there was another village of the same name in the area of the late medieval Šibenik district, which was recorded in the List with the phrase “Zlosela above Zaton” (*Zloselli super Zaton*), as part of the parish of Srma. It is also mentioned in other sources of the 15th century, such as in a notarial document from 1479, which, among other

⁴² O procesu nastanka vodičkoga naselja upravo pišemo prilog koji će biti objavljen u zborniku radova sa znanstvenoga skupa *Vodice kroz povijest*, koji se održao u Vodicama od 4. do 5. svibnja 2019. godine.

⁴³ Usp. Stošić 1941: 26–28.

⁴⁴ DAŠI, ŠB, kut. 18/III, sv. f, 111r.

⁴⁵ Dujmović & Fisković 1959: 20, bilješka 26.

⁴⁰ This is confirmed by the news from 1459, when Gašpar Jurišić, a nobleman from Šibenik, leased his land to ten Vlachs in the Planjane area (Kolanović 1995: 133, note 296).

⁴¹ We are currently writing an article about the process of creation of the Vodice settlement, which will be published in the proceedings of the scientific conference *Vodice kroz povijest /Vodice through history/*, which took place in Vodice from 4 to 5 May 2019.

⁴² Cf. Stošić 1941: 26–28.

prvi put spomenut 1298. godine. No niti je riječ o Pirovcu, niti je Popis nastao 1298. godine, niti je Pirovac u 15. stoljeću pripadao Šibenskoj biskupiji. Nalazio se, naime, na području pod jurisdikcijom skradinskoga biskupa.⁴⁶ Reproduciranje pogrešnih tvrdnji prisutno je i u nedavno objavljenim znanstvenim i stručnim radovima o Pirovcu,⁴⁷ što se onda prenosi u širi javni prostor, pa tako i onaj internetski, primjerice putem mrežnih stranica Općine Pirovac i lokalne Turističke zajednice.⁴⁸

Slično je s čuvanjem i reproduciranjem pogrešne datacije Popisa u kolektivnim memorijama dvaju najstarijih naselja otoka Murtera. Tome je doprinio i znanstveni skup *Murter i njegova župa u prošlosti*, koji je održan 1998., upravo povodom 700. obljetnice prvoga spomena murterske župe. Iako su njegovi inicijatori bili svjesni toga da Foscovi i Stošićevi podatci nisu posve pouzdani, „organizacijski je odbor pretpostavio dobar povod za organizaciju skupa cjelovitoj povijesnoj argumentaciji“.⁴⁹ S druge strane, u zborniku radova sa skupa, i to u prilogu posvećenome povijesti murterske župe, A. Skračić bez kolebanja prihvaća Dujmovićevu argumentaciju da Popis treba datirati u drugu polovinu 15. stoljeća!⁵⁰ Takva je datacija osnažena i u novijim radovima murterske povijesne tematike,⁵¹ ali još uvijek ne nalazi primjenu, primjerice, na internetskim stranicama Općine Murter-Kornati, Općine Tisno i Turističke zajednice Jezera, gdje i dalje stoje formulacije poput ovih: „U XIII. st. na otoku postoje dva naselja – Veliko selo (Villa Magna), danas Murter, i Jezera. Stari dokumenti kazuju, da je godine 1298. imao 203

things, mentions three inhabitants of the “village of Zlosela in West Zaton” (*de uilla Xloselli in Xaton ponentali*).⁴³ Therefore, Zlosela in the List does not correspond to today’s Pirovac, which was already stated by F. Dujmović in 1959.⁴⁴ Despite this, the claim that Pirovac is identical to the Zlosela in List, and that it was first mentioned in 1298, has been passed on since Stošić until the recent days. However, neither it relates to Pirovac, nor was the List created in 1298, nor did Pirovac belong to the Šibenik diocese in the 15th century. Namely, it was located in the area under the jurisdiction of the Bishop of Skradin.⁴⁵ Reproduction of erroneous claims is even present in recently published scientific and professional papers on Pirovac,⁴⁶ which is then transferred to the wider public space, including the Internet, for example through the websites of the Municipality of Pirovac and the local Tourist Board.

It is similar with the preservation and reproduction of the wrong dating of the List in the collective memories of the two oldest villages on the island of Murter. The scientific conference *Murter and its parish in the past*, which was held in 1998, on the 700th anniversary of the first mention of the Murter parish, also contributed to this. Although its initiators were aware that Fosco’s and Stošić’s data were not entirely reliable, “the organizing committee assumed a good reason to organize the meeting with a comprehensive historical argumentation.”⁴⁷ On the other hand, in the collection of papers from the conference, in an article dedicated to the history of the Murter parish, A. Skračić without hesitation accepts Dujmović’s argument that the List should be dated to the second half of the 15th century!⁴⁸ Such dating is also strengthened in recent works on Murter’s historical themes,⁴⁹ but it is still not used,

⁴⁶ Posredno o tomu svjedoči činjenica da je 1525. otočić Sustipanac kod Pirovca smatran „skradinskim teritorijem“ (*in territorio Scardonensi ad scopulum sancti Stephan*) (DAŠI, ŠB, kut. 28/III, sv. h, 51v).

⁴⁷ Urem 2007: 13; Belaj & Urem 2010: 259–260; Polić & Spicijarić Paškvan 2011: 203.

⁴⁸ <https://pirovac.hr/povijest-pirovca/> (pristupljeno / accessed 07/10/2020); <https://www.tz-pirovac.hr/hr/pirovac/povijest-kultura> (pristupljeno / accessed 07/10/2020)

⁴⁹ V. Skračić 2004: 441.

⁵⁰ A. Skračić 2004: 18.

⁵¹ Juran 2008: 102–103; Juran 2017: 78–79.

⁴³ DAZD, ŠB, 18/III, vol. f, 111r.

⁴⁴ Dujmović & Fisković 1959: 20, note 26.

⁴⁵ This is indirectly evidenced by the fact that in 1525 the islet of Sustipanac near Pirovac was considered “Territory of Skradin” (*in territorio Scardonensi ad scopulum sancti Stephan*) (DAŠI, ŠB, box. 28 / III, vol. H, 51v).

⁴⁶ Urem 2007: 13; Belaj & Urem 2010: 259–260; Polić & Spicijarić Paškvan 2011: 203.

⁴⁷ V. Skračić 2004: 441.

⁴⁸ A. Skračić 2004: 18.

⁴⁹ Juran 2008: 102–103; Juran 2017: 78–79.

stanovnika“;⁵² „Prvi pisani podaci o Jezerima datiraju iz 1298 g.“⁵³ i „Jezeru se spominju već u 13. stoljeću“.⁵⁴

Među mnoštvom sličnih primjera istaknut ćemo još jedan, i to s mrežnih stranica Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja – Split. Ondje je u kraćem zapisu o povijesti župe Konjevrate napisano da se dotična spominje 1298. kao jedna od župa Šibenske biskupije.⁵⁵ Na kraju se pak zapisa čitatelja upućuje na relevantnu literaturu, a ona je, posve opravdano, svedena na zbornik radova *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe šibenske biskupije*. U tom je zborniku, međutim, na više mjesta i od više autora, jasno iskazano suglasje s Dujmovićevom i Kolanovićevom datacijom Popisa u sredinu 15. stoljeća.⁵⁶

Izneseni primjeri, svaki na svoj način, svjedoče o važnosti Popisa odnosno podataka koje sadrži za povijesni identitet lokalnih svjetova uokolo šibenskoga gravitacijskog obruča. Premda dijelom zahvaćaju prostor onkraj historiografskih spoznaja, mišljenja smo da zaslužuju pažnju, kako na polju kojim se kreće povjesnik, tako i na mjestima gdje će ih, pretpostavljamo, pa i očekujemo, susresti netko antropološkoga ili interdisciplinarnoga društveno-humanističkog usmjerenja.

ZAKLJUČAK

Popis župa i naselja Šibenske biskupije iz sredine 15. stoljeća, odnosno Popis, kako ga skraćeno nazivamo u ovom prilogu, jedno je od najvažnijih vrela za proučavanje demografije i topografije kasnosrednjovjekovnoga šibenskoga

for example, on the websites of the Municipality of Murter-Kornati, the Municipality of Tisno and the Tourist Board of Jezera, where the following formulations still stand: “In XIII. Ct. there are two villages on the island - Veliko selo (Villa Magna), today's Murter, and Jezera. Old documents say that it had 203 inhabitants in 1298”;⁵⁰ “The first written information about Jezera dates from 1298”⁵¹ and “Jezera are mentioned as early as the 13th century”⁵².

Among the many similar examples, we will highlight another from the website of the Franciscan Province of the Most Holy Redeemer. There, in a short record of the history of the parish of Konjevrate, it is written that it was mentioned in 1298 as one of the parishes of the Šibenik diocese. At the end, the reader's note is referred to the relevant literature, and it is, quite justifiably, reduced to a collection of works by *Konjevrate and Mirlović Zagora - the parish of the Šibenik diocese*. However, the agreement with Dujmović's and Kolanović's dating of the List to the middle of the 15th century is clearly expressed in several places and by several authors in this very collection.⁵³

The presented examples, each in its own way, testify of the importance of the List or the data it contains for the historical identity of the local worlds around the Šibenik gravitational ring. Although they partly cover space beyond historiographical knowledge, we believe that they deserve attention, both in the field in which the historian moves and in places where we assume, and even expect, to meet someone of anthropological or interdisciplinary socio-humanistic orientation.

⁵² <https://www.murter.hr/kulturna-bastina> (pristupljeno / accessed 06/10/2020).

⁵³ <http://www.tisno.hr/stranice/jezera/56.html> (pristupljeno / accessed 06/10/2020).

⁵⁴ <https://www.tzjezera.hr/index.php/hr/> (pristupljeno / accessed 06/10/2020).

⁵⁵ <https://www.franjevci-split.hr/konjevrate/> (pristupljeno / accessed 07/10/2020).

⁵⁶ Karbić 2005: 146, bilj. 43; Gulin 2005: 119; Kužić 2005: 168. Kužić se, doduše, u svom ranijem djelu *Povijest Dalmatinske zagore* neoprezno pozvao na 1298. godinu (str. 77), što je, primjerice, iskoristio netko od „sukreatora“ Wikipedije, pribilježivši da se naselje Sedramić prvi put spominje 1298. godine, kada je pripadalo župi Žitnić (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Sedrami%C4%87>) (pristupljeno / accessed 07/10/2020).

⁵⁰ <https://www.murter.hr/kulturna-bastina> (accessed 06/10/2020).

⁵¹ <http://www.tisno.hr/stranice/jezera/56.html> (accessed 06/10/2020).

⁵² <https://www.tzjezera.hr/index.php/hr/> (accessed 06/10/2020).

⁵³ Karbić 2005: 146, nb. 43; Gulin 2005: 119; Kužić 2005: 168. Kužić, however, in his earlier work *History of the Dalmatian hinterland* carelessly referred to the year 1298 (p. 77), which, for example, was used by one of the “co-creators” of Wikipedia, noting that the settlement Sedramić was first mentioned in 1298, when it belonged to the parish of Žitnić (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Sedrami%C4%87>) (accessed 07/10/2020).

distrikta. Nije sačuvan u originalu, nego u prijepisima iz 16., 17. i 18. stoljeća. Široj je javnosti postao dostupan 1882. godine kada ga je objavio šibenski biskup Josip Antun Fosco datiravši ga, što će se kasnije pokazati pogreškom, u 1298. godinu. Pogrešnu je dataciju preuzeo Krsto Stošić, učvršćujući je u svojoj knjizi *Sela šibenskoga kotara* (1941.), koja je još uvijek jedini izvor podataka za konstruiranje pojedinačnih historijskih narativa za veći broj naselja u šibenskome okruženju. No Frano Dujmović i Josip Kolanović pokazali su da je popis nastao sredinom 15. stoljeća, što smo u ovom prilogu osnažili dodatnim argumentima. Unatoč tomu, „privlačna snaga starine“ utjecala je i još uvijek utječe na to da se dio znanstvene, stručne i pučke javnosti i dalje oslanja na pogrešnu dataciju, vodeći se djelima Fosca i Stošića.

Najstariji sačuvani prijepis Popisa potječe iz 16. stoljeća, a nalazi se u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u rukopisu koji je zapravo kompilacija dokumenata o mletačko-osmanskim granicama i pograničnim sporovima na prostoru šibenskoga zaleđa u ranome novom vijeku, s težištem na razdoblju od 1530. do 1576. godine. U taj ga je rukopis kompilator ugradio zato što je njegov toponomastičko-demografski sadržaj mogao poslužiti kao pismeno svjedočanstvo opsega šibenskoga distrikta prije osmanskih osvajanja u Ciparskome ratu (1570. – 1573.). Drugi po starini prijepis Popisa nalazi se u djelu *Trattato sopra le cose di Sebenico* Dominika Zavorovića, koje nije sačuvano u izvornoj izdanju iz 1597., ali jest u dvama prijepisima, od kojih jedan potječe iz 17. stoljeća (u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu), a drugi iz 18. stoljeća (u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti). Popis se nalazi samo u starijemu prijepisu, a kako se i zašto ondje našao, je li ga prepisivač preuzeo iz Zavorovićeve rukopisne ostavštine te zašto ga nema u mlađemu prijepisu, pitanja su koja i dalje ostaju bez odgovora. Konačno, treći je prijepis Popisa sačuvan u rukopisu *Raccolta in proposito della Dalmazia e suoi Confini* čiji je autor – Grgur Stratico – u posljednjoj četvrtini 18. stoljeća radio kao arhivist Ureda za granične poslove u Zadru. Taj je rukopis pohranjen u zadarskoj Znanstvenoj knjižnici.

CONCLUSION

The List of Parishes and Villages of the Šibenik Diocese from the Middle of the 15th Century, or the List, as we abbreviate it in this article, is one of the most important sources for studying the demography and topography of the late medieval Šibenik district. It has not been preserved in the original, but in transcripts from the 16th, 17th and 18th centuries. It became available to the public in 1882, when it was published by the Bishop of Šibenik, Josip Antun Fosco, dating it, which will later turn out to be a mistake, to 1298. The wrong dating was taken over by Krsto Stošić, consolidating it in his book *Sela šibenskoga kotara /Eng.: Villages of the Šibenik district/* (1941), which is still the only source of data for constructing individual historical narratives for a large number of villages in the Šibenik area. However, Frano Dujmović and Josip Kolanović showed that the List was created in the middle of the 15th century, which we have strengthened with additional arguments in this article. Despite this, the “attractive power of antiquity” has influenced and still influences the fact that part of the scientific, professional and popular public continues to rely on wrong dating, guided by the works of Fosco and Stošić.

The oldest surviving transcript of the List dates from the 16th century, and is in the Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, in a manuscript that is actually a compilation of documents on the Venetian-Ottoman borders and border disputes in the Šibenik hinterland in the early modern period 1530 to 1576. The compiler incorporated the List into this manuscript because its toponymical-demographic content could serve as a written testimony to the scope of the Šibenik district before the Ottoman conquests in the Cyprus War (1570-1573). The second oldest transcript of the List is in the work *Trattato sopra le cose di Sebenico* by Dominik Zavorović, which is not preserved in the original edition from 1597, but exists in two transcripts, one of which dates from the 17th century (in the National and University Library in Zagreb), and other from the 18th century (in the Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts). The List is present only in the older transcript, and how and why it was found there, whether the scribe took it from Zavorović’s manuscript legacy, and

U svim trima sačuvanim prijepisima tekst Popisa započinje napomenom da je riječ o kopiji iz knjige biskupskih i kaptolskih isprava koja se čuva u škrinji kaptolskih desetinarara (pobirača desetine). Prema tome, nesačuvani je izvornik bio pohranjen u arhivu šibenskoga Kaptola, a namjena mu je bila usko vezana uz pobiranje crkvene desetine. Nakon uvodne napomene u Popisu su evidentirane sve župe Šibenske biskupije s pripadajućim naseljima (bez gradskih župa), a za svako je naselje naveden broj kuća, broj stanovnika i broj radno sposobnih muškaraca. Iz tih brojeva proizlazi da je sredinom 15. stoljeća na području Šibenske biskupije bilo 78 naselja s ukupno oko 10 220 stanovnika.

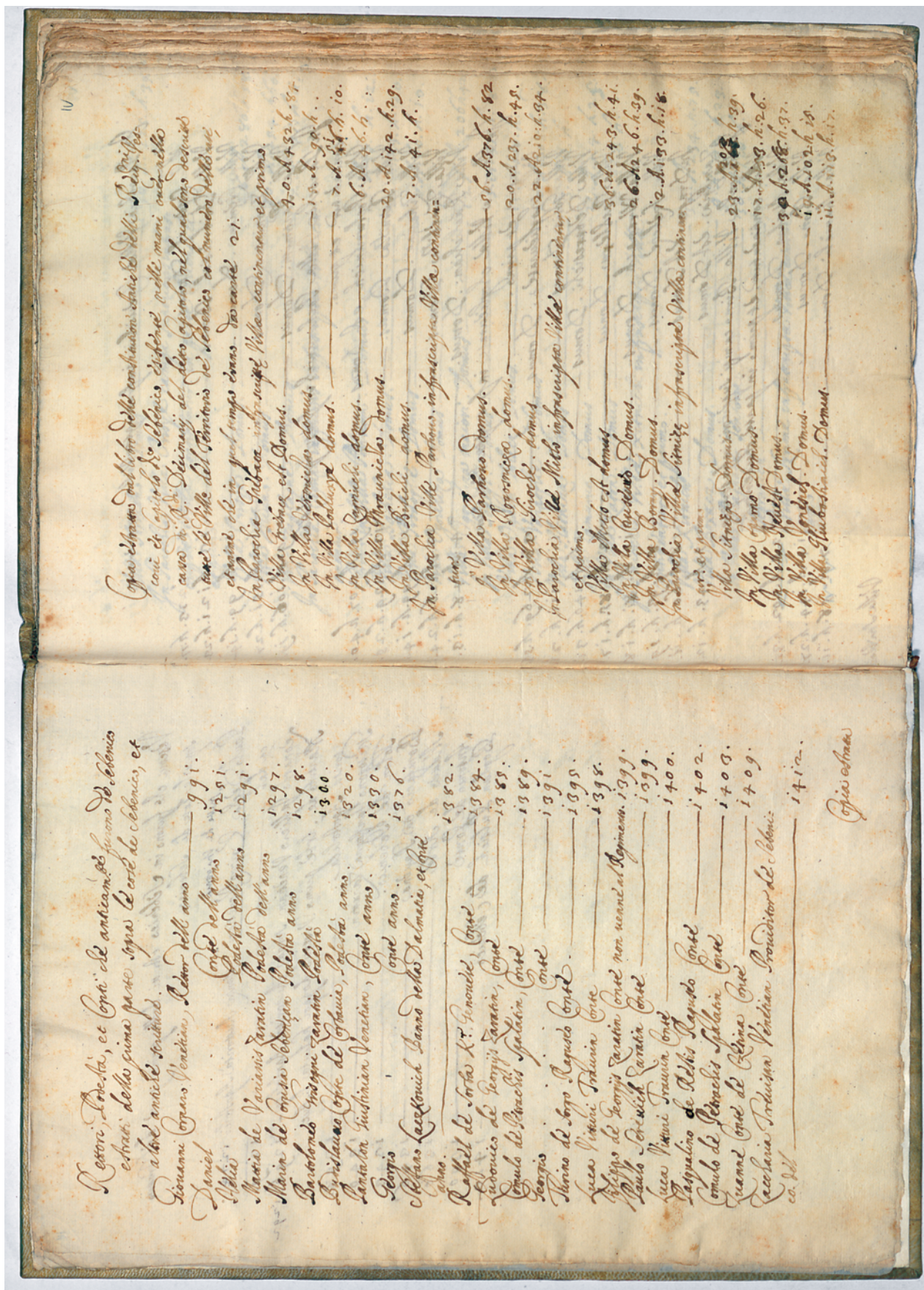
why it is not in the younger transcript, are questions that remain unanswered. Finally, the third transcript of the List is preserved in the manuscript *Raccolta in proposito della Dalmazia e suoi Confini*, whose author - Grgur Stratico - worked as an archivist of the Office for Border Affairs in Zadar in the last quarter of the 18th century. This manuscript is stored in the Zadar Scientific Library.

In all three surviving transcripts, the text of the List begins with the remark that it is a copy from the book of Episcopal and Chapter documents kept in the chest of the Capitol tithe collectors. Therefore, the unpreserved original was stored in the archives of the Šibenik Capitol, and its purpose was closely related to the collection of church tithes. After an introductory note, the List records all parishes of the Šibenik diocese with their villages (excluding city parishes), and for each village it states the number of houses, the number of inhabitants and the number of able-bodied men. These numbers show that in the middle of the 15th century there were 78 villages in the Šibenik diocese with about 10,220 inhabitants.

Prilog 1. Popis župa i naselja Šibenske biskupije u rukopisu Šibenski zbornik turskih, mletačkih i hrvatskih listina iz XV – XVII. v., Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zbirka rukopisa, sign. II d 106., str. 4r (136r) – 5r (137r) (preslika se objavljuje temeljem odobrenja HAZU br. 10-22/33-1-2020, Zagreb, 14. listopada 2020.)

Annex 1. List of parishes and villages of the Šibenik diocese in the manuscript Šibenik anthology of Turkish, Venetian and Croatian documents from the XV - XVII cent., Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Manuscript Collection / sign. II d 106., p. 4r (136r) - 5r (137r) (the copy is published on the basis of the approval of the HAZU no. 10-22 / 33-1-2020, Zagreb, 14 October 2020)

Prilog 2. Popis župa i naselja Šibenske biskupije u rukopisu *Annali di Sebenico di Dominico Zavoreo*, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa i starih knjiga, sign. R 7993, str. IVr-VI r.

Annex 2. List of parishes and settlements of the Šibenik diocese in the manuscript *Annali di Sebenico di Dominico Zavoreo*, National and University Library in Zagreb, Collection of Manuscripts and Old Books/, sign. R 7993, p. IVr-VI r.

In Parochia Villa Capuicula infra scriptae Villa continetur
et pium
 Villa Capuicula. Domus. 42. h. 33. h. 77.
 Villa Dobrovec. Domus. 13. d. 12. i. h. 25.
 Villa Ogarec. Domus. 15. d. 99. h. 17.
 Villa Kuznecov. Domus. 17. d. 151. h. 27.
 Villa Samarin. Domus. 9. d. 106. h. 39.
In Parochia Villa Tschornus infra scriptae Villa
continetur et pium.
 Villa Tschornus. est. Domus. 19. d. 207. h. 40.
 Villa Bernita. Domus. 12. d. 129. h. 25.
 Villa Schain. Domus. 12. d. 99. h. 17.
 Villa Samelita. Domus. 12. d. 126. h. 24.
 Villa Tschikan. Domus. 4. d. 48. h. 19.
In Parochia Villa chaglarovo infra scriptae Villa con-
tinetur et pium.
 Villa chaglarov. Domus. 30. d. 269. h. 59.
 Villa Jons. Domus. 11. d. 111. h. 21.
 Villa Dobrovec. Domus. 16. d. 146. h. 31.
 Villa Paubler. Domus. 12. d. 88. h. 17.
 Villa Wranek. Domus. 10. d. 81. h. 18.
 Villa Seled. Domus. 8. d. 98. h. 19.
 Villa Seled. Domus. 8. d. 60. h. 11.
 Villa Drago. Est. Domus. 5. d. 43. h. 12.
 Villa. Est. Domus.
In Parochia Villa Bino campi superioris infra scriptae
Villa continetur et pium in parte claustrali.
 Villa Macher. Domus. 20. d. 202. h. 37.
 Villa Bino. Domus. 14. d. 144. h. 27.
 Villa Samich. Domus. 7. d. 58. h. 11.

Villa Macher

V

Villa Samich. Domus. 30. d. 225. h. 38.
In Parochia Villa Anz. campi superioris infra
scriptae Villa continetur in parte claustrali
et pium.
 Villa Anz. Domus. 28. d. 280. h. 58.
 Villa Pleus. Domus. 30. d. 254. h. 60.
 Villa Zapland. Domus. 7. d. 71. h. 11.
In Parochia Campi inferioris infra scriptae Villa con-
tinetur.
Pium in Villa Pleus. Domus. 8. d. 37. h. 12.
 Villa Satic. Domus. 22. d. 133. h. 20.
 Villa Anz. Domus. 7. d. 60. h. 10.
 Villa Zapland. Domus. 10.
 Villa Zapland. Domus. 12. d. 206. h. 42.
 Villa Zapland. Domus. 5. d. 37. h. 8.
 Villa Zapland. Domus. 11. d. 100. h. 14.
 Villa Zapland. Domus. 20. d. 208. h. 38.
 Villa Zapland. Domus. 3. d. 12. h.
 Villa Zapland. Domus. 23. d. 104. h. 23.
 Villa Zapland. Domus. 2. d. 8. h.
In Parochia Villa Xitnich infra scriptae Villa
continetur et pium.
 Villa Xitnich. 34. d. 234. h. 79.
 Villa Xitnich. Domus. 9. d. 95. h. 23.
 Villa Xitnich. Domus. 30. d. 100. h.
 Villa Xitnich.
In Parochia Villa Ljume infra scriptae Villa continetur
et pium.

Villa prima in quo est Domus — si. 14371. h. 83.
 Villa Secunda Domus — 16. di. 106. h. 19.
 In Villa Lavelli super caput est Domus. — 7. di. 83. h. 20.
 Villa Brauani est Domus — . . .
 In Lavochia Villa Rastina in scriptis Villa con-
 tractur. et nimo — . . .
 Villa Rastina. Domus — 16. di. 109. h. 27.
 Villa Brovle Domus — 5. di. 30. h. 18.
 In Lavochia Villa Rastina in scriptis Villa con-
 tractur. et
 Prima Villa Rastina Domus — 20. di. 04. h. 38.
 Villa Primus. Domus. — 9. di. 62. h. 12.
 Villa. Secund. Domus. — 11. di. 63. h. 19.
 In Villa Rastina Domus — 8. di. 49. h. 13.
 In Villa Bilioye. Domus — 10. di. 51. h. 13.
 In Villa Zablaye. Domus — 4. di. 40. h. 10
 In Lavochia Villa super in scriptis Villa con-
 tractur. et prima
 Villa super. Domus — 30. di. 269. h. 47.
 Villa Rastina. Domus — 10. di. 95. h. 23.
 In Villa Jugitici grad. Domus — 2. di. 167. h. 30.
 In Proculo Montarij in scriptis Villa contractur. p.
 Villa i Montarij. Domus. — 2. di. 209. h. 43.
 Villa Vetera. Domus. — 8. di. 94. h. 16.
 In h. h. h. h. h. est Domus. — 23. di. 103. h. 40.
 In Proculo Chir. Domus — 20. di. 70. h. 30.
 Item omnia.

Item omnia.
 In Proculo Montarij in scriptis Domus — 38. di. 90. h. 10.
 In Contractur. grad. Rastina Domus — 30. di. 80. h. 20.
 In Villa Majori Summa Domus. — 4. di.
 In Villa Rastina Summa Domus. — 16.
 In Villa Vetera Summa Domus — 19.

SIBENICO
 DI DOMINICO ZAVORLO

(7) / 2

di non confonderle con altre oggi esistenti, ci serviremo per ora dell' ortografia in cui le abbiamo trovate scritte nel vecchio documento, da cui le dessumiamo; potendosi così conoscere quali modificazioni alcuni di quei nomi hanno sino ad ora subito.

In questo documento non si fa parola della Parrocchia della città e del Borgo di Mare, le quali in quei primordii erano unite.

PARROCCHIE FORANEE

nell' istituzione della Diocesi nell' anno 1298.

1. In Parochia **Grebacz**, infrascriptae villae continentur:

	Domus	Animae
<i>Grebacz</i>	40.	432.
<i>Versnicza</i>	15.	90.
<i>Podluxye</i>	7.	51.
<i>Zagriuchi</i>	6.	46.
<i>Mraunicza</i>	20.	142.
<i>Bilichi</i>	7.	41.

2. In Parochia Villae **Parhovo** infrascriptae villae:

<i>Parhovo</i>	56.	376.
<i>Rogosnicza</i>	20.	237.
<i>Siroche</i>	22.	210.

3. In Parochia Villae **Mitlo**:

<i>Mitlo</i>	36.	243.
<i>Cruseuvo</i>	26.	246.
<i>Boray</i>	12.	133.

4. In Parochia Villae **Situzze**:

• <i>Sitniza</i>	23.	203.
• <i>Coparno</i>	17.	153.
• <i>Nevest</i>	30.	268.
• <i>Ugnesich</i>	19.	102.
• <i>Glimbostinich</i>	11.	113.

5. In Parochia Villae **Cossevichia**:

• <i>Cossevich</i>	43.	233.
• <i>Doibrechsich</i>	13.	121.
• <i>Cremena</i>	15.	99.
• <i>Zuonicsacz</i>	17.	151.
• <i>Partimissi</i>	9.	106.

6. In Parochia Villae **Pochrounich**:

• <i>Pochrounich</i>	19.	207.
• <i>Berniza</i>	12.	129.
• <i>Ziharina</i>	12.	99.
• <i>Zameliza</i>	12.	126.
• <i>Rachichiani</i>	4.	48.

7. In Parochia Villae **Choglievrate**:

• <i>Choglievrate</i>	30.	269.
• <i>Goris</i>	11.	111.
• <i>Debresichi</i>	16.	146.
<i>Pachlena</i>	12.	85.
<i>Wranach</i>	10.	81.
<i>Szelcze</i>	8.	93.
<i>Draga</i>	8.	60.
<i>Zamegia</i>	5.	43.

8. In Parochia Villae **Birno Campi**

Superioris, in parte occidentali:

<i>Birno</i>	14.	144.
<i>Mochro</i>	20.	202.
<i>Stanicli</i>	7.	58.
<i>Strixeno</i>	30.	225.

9. In Parochia Villae **Orixye Campi**

Superioris in parte orientali:

<i>Orixye</i>	28.	286.
<i>Slivno</i>	30.	254.
<i>Zaplagne</i>	7.	71.

10. In Parochia **Campi Inferioris**:

<i>Podhuom</i>	8.	37.
<i>Bahchia</i>	22.	133.
<i>Prodoglie</i>	7.	60.
<i>Ogoriliza minor</i>	10.	206.
<i>Ogoriliza major</i>	12.	
<i>Posegl</i>	5.	37.
<i>Opach Dolacz</i>	11.	100.
<i>Varpoglie</i>	20.	208.
<i>Platniza</i>	9.	12.
<i>Zamurua</i>	23.	164.
<i>Zaton</i>	2.	8.

11. In Parochia Villae **Xitnich**:

• <i>Xitnich</i>	34.	234.
• <i>Bozac</i>	9.	95.
<i>Plagnane tentoria</i>	30.	120.
<i>Sedramich</i>	"	"

12. In Parochia Villae **Szrimae**:

<i>Szrima</i>	51.	371.
<i>Pisca</i>	16.	106.
<i>Zlosseli</i>	7.	68.
<i>Brauari</i> - <i>Sicenica</i> ?	"	"

13. In Parochia Villae **Raslino**:

<i>Raslina</i>	16.	109.
<i>Siroche</i>	5.	30.

14. In Parochia Villa **Zasfinae**:

<i>Zasfina</i>	20.	204.
<i>Prisuto</i>	9.	62.
• <i>Slano</i>	11.	69.

Prilog 3. Popis župa i naselja Šibenske biskupije u prilogu Josipa Antuna Fosca „Parrocchie foranee nell' istituzione della Diocesi nell' anno 1298.“, objavljenom u časopisu *Folium diocesanum: organon Curiae episcopalis Sibenicensis*, Sebenici: Tip. Curiae Episcopalis, I/1882, br. 1, str. 7–8. (preslika preslike koja se nalazi u Biskupijskome arhivu Šibenik)

Annex 3. List of parishes and villages of the Šibenik diocese in the article by Josip Antun Fosco “Parrocchie foranee nell' istituzione della Diocesi nell' anno 1298.”, published in the journal *Folium diocesanum: organon Curiae episcopalis Sibenicensis*, Sebenici: Tip. Curiae Episcopalis, I/1882, No. 1, p. 7-8. (a copy of the photocopy found in the Diocesan Archives of Šibenik)

(8) / 1882 -

<i>Gusterne</i>	8.	49.
<i>Billicze</i>	10.	51.
<i>Zablatye</i>	4.	40.
15. In Parochia Villae Juign:		
<i>Juign</i>	30.	269.
<i>Ostriza</i>	10.	95.
<i>Jurjev grad</i>	26.	167.
16. In Insula Murtarii:		
<i>Murtar</i>	26.	203.
<i>Yezero</i>	8.	94.
<i>Zuri (insula)</i>	23.	103.
<i>Zlarin (insula)</i>	20.	70.

Non essendo stato indicato il numero delle anime d'ogni località, non si può averne una somma esatta; ma si può dire che presso a poco nelle Parrocchie foranee gli abitanti furono 10,000, ai quali aggiunti quelli della *Città*, del *Borgo di Mare*, degli *Orti* o *Borgo di Terra*, e *Crnica*, di circa 4,000, essi erano nell'istituzione della Diocesi circa 14,000. (Continua)

NOTITIÆ DICECESEOS.

1. Initio anni 1881 duae novae Parochiae erectae fuerunt, *Nevest* nempe et *Radošić*, quarum prima est filia Parocchiae *Visoka*, et altera nata Parocchiae *Pergomet*, postquam earumdem incolae, omni laude digni, propriis sumptibus alacri unanimique manuali opere respectivas domos parochiales aedificarunt; praestita etiam sua sponte de debita congrua Parochis cautione.

2. Confirmatione canonica Reverendi Parochi Zaton anno p. e. facta, series Parochorum hujus Diocesis juxta Decretum Organicum Paroeciarum Excelsi Gubernii Dalmatiae clausa fuit; ast a die 31 Decembris mox clapsi, per spontaneam renuntiationem Adm. Rev. D. ni Archipresbyteri Julii Paljetak, Parocchia archipresbyteralis Rogosniza vacare coepit.

3. Rev. dus Pater *Silvester Breko*, Parochus emeritus, die 23 Julii 1881 Thinae (Kniu) in Conventu Franciscano in Domino obdormivit; et eodem in Conventu die 15 Octobris P. *Andreas Dizdar*, neo-Sacerdos, ad astra evolavit; atque Rogosnizae die 16 ejusdem mensis R. D. *Vincentius Tantaž*, Cooperator Parochialis, ultimum diem clausit.

In Domino requiescant!

SVETO POSLANJE.

Početkom prošloga mjeseca Prosinca bijahu držana u ovom gradu sv. duhovna Poslanstva. Sa svoje radinosti čuveni poštovani Oci Isusovci Ayala, i Lombardini kroz devet dana kruh gospodnji ovom puku razlamaše i još jednom nam zasnjeđočiše koliko je blagodat sv. Poslanstva. I koje prolazio ovih dana našim gradom mogao se je obistinuti, kako rieč gospodnja stostruko plodi u srdcu našeg puka, uza sve duhovne nevolje, koje ga tište. Još i prije biaše želja našeg prestvietlog Biskupa obdržati ove duhovne vježbe, ali zabavljeni poslenici gospodnji nemogoše pospišiti, i pak u priatno doba nam dođoše, na izmaku sv. godine, te onom svojom žarkom besjedom potaknuše množinu puka da se velikom prigodom okoriste. Neumorni trud bio im na duhovni uhar! X.

ORATIO

ANTE STUDIUM S. THOMAE AQUINATIS.

(Leo Pp. XIII die 21 Februarii 1880 concessit Indulgentiam 200 dierum seinel in die lucrandam.)

Creator ineffabilis qui de thesauris sapientiae tuae tres Angelorum hierarchias designasti, et eos super coelum empyreum miro ordine collocasti, atque universi partes elegantissime disposuisti, Tu, inquam, qui verus fons luminis et sapientiae diceris ac supereminens principium: infundere digneris super intellectus mei tenebras tuae radium claritatis; duplices in quibus natus sum, a me removens tenebras, peccatum scilicet et ignorantiam. Tu qui linguas infantium facis disertas, linguam meam erudias, atque in labiis meis gratiam tuae benedictionis infunde. Da mihi intelligendi acumen, retinendi capacitatem, addiscendi modum et facultatem, interpretandi subtilitatem; loquendi gratiam copiosam; ingressum instruas, progressum dirigas, egressum compleas. Tu qui es verus Deus et homo. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

JACULATORIÆ IN HONOREM SANCTAE CRUCIS
DIVI THOMÆ AQUINATIS.

(Plus Pp. IX die 21 Januarii 1874 concessit Indulgentiam 300 dierum).

**Crux mihi certa
salus:
Crux est quam
semper adoro.**

**Crux Domini
mecum.
Crux mihi
refugium.**

Bibliografija / Bibliography

Skraćenice / Abbreviations

AHAZU – Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti / *Archive of the Croatian Academy of Sciences and Arts*

DAŠI – Državni arhiv u Šibeniku / *State Archives in Šibenik*

NSK – Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu / *National and University Library in Zagreb*

ŠB – Šibenski bilježnici / *Šibenik notaries*

Traktat – *Trattato sopra le cose di Sebenico*, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zbirka rukopisa, sign. II b 42.

Treatise – *Trattato sopra le cose di Sebenico*, Archive of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Collection of manuscripts, sign. II b 42.

Arhivski fondovi / Archival funds

Hrvatska / Croatia – Biskupijski arhiv Šibenik, fond 12/1 – Šibenska biskupija, Biskupska kurija (HR-BAŠ-12/1) / *Diocesan Archives Šibenik, fund 12.01 - Šibenik Diocese, Bishop's curia* (HR-BAŠ-12/1)

Hrvatska / Croatia – Državni arhiv u Šibeniku, fond 263 – Šibenski bilježnici (HR-DAŠI-263) / *State Archives in Šibenik, fond 263 - Šibenik notaries* / (HR-DAŠI-263)

Rukopisi / Manuscripts

Annali di Sebenico di Dominico Zavoreo, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa i starih knjiga, sign. R 7993 / *National and University Library in Zagreb, Collection of Manuscripts and Old Books*, sign. R 7993

Raccolta in proposito della Dalmazia, e suoi Confini. Tomo primo. Compilata da Gregorio Stratico cancellier ai Confini, Znanstvena knjižnica Zadar, Zbirka rukopisa, sign. 7531I. / *Zadar Scientific Library, Manuscript Collection*, sign. 7531I.

Šibenski zbornik turskih, mletačkih i hrvatskih listina iz XV. – XVII. v., Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zbirka rukopisa, sign. II d 106. / *Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Manuscript Collection*, sign. II d 106.

Trattato sopra le cose di Sebenico, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zbirka rukopisa, sign. II b 42. / *Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Manuscript Collection*, sign. II b 42.

Popis literature / Literature

Antoljak 2004 – Stjepan Antoljak, *Hrvatska historiografija*, Zagreb: Matica hrvatska, 2004.

Barbarić 2001 – Josip Barbarić, Šibenik, šibenska biskupija, šibenski biskupi, u: *Sedam stoljeća šibenske biskupije*, ed. Vilijam Lakić, Šibenik: Gradska knjižnica Juraj Šižgorić, 2001, 79–164.

Belaj & Urem 2010 – Marijana Belaj & Sandra Urem, Pirovačke kapelice i poklonici: mjesta interakcije, sjećanja i identifikacije, *Studia ethnologica Croatica*, 22, Zagreb, 2010, 255–282.

Dujmović 1976 – Frano Dujmović, Postanak i razvoj Šibenika od 1066. do 1409. godine, u: *Šibenik – spomen zbornik o 900. obljetnici*, Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1976, 75–120.

Dujmović & Fisković 1959 – Frano Dujmović & Cvito Fisković, Romaničke freske u Srimi, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 11, Split, 1959, 12–40.

Fosco 1882 – Antun Josip Fosco, Parrocchie foranee nell'istituzione della Diocesi nell'anno 1298., *Folium diocesanum: organon Curiae episcopalis Šibenicensis*, I, Sebenici: Tip. Curiae Episcopalis, 1882, 7–8.

Gulin 2005 – Ante Gulin, Sela župa Konjevrate i Pokrovnik u srednjem vijeku, u / in: *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe Šibenske biskupije*, Zbornik radova znanstvenog skupa Sela šibenskog zaleđa župa Konjevrate i Mirlović Zagora u prošlosti, Muzej grada Šibenika, 14.-16. studenoga 2002., ed. A. Gulin, Zagreb: HAZU, Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti, 2005, 113–136.

Gunjača 1978 – Stjepan Gunjača, *Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji. Knjiga IV.* Zagreb: Školska knjiga, 1978.

Juran 2008 – Kristijan Juran, *Otok Murter u razdoblju mletačke uprave (1412.-1797.)*, doktorska disertacija (rukopis) / Ph.D. diss. (manuscript), Zadar: Sveučilište u Zadru, 2008.

Juran 2010 – Kristijan Juran, Gospodarska i vlasnička struktura zemljišnog posjeda na otoku Murteru u kasnome srednjem vijeku (14.-16. st.), u / in: *Toponimija otoka Murtera*, ed. Vladimir Skračić, Zadar: Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja, 2010, 63–84.

Juran 2014 – Kristijan Juran, Doseljavanje Morlaka u opustjela sela šibenske Zagore u 16. stoljeću, *Povijesni prilozi*, 46, Zagreb, 2014, 129–160.

- Juran 2017 – Kristijan Juran, *Otok Murter u 16. i 17. stoljeću*, Murter: Narodna knjižnica i čitaonica Murter, Ogranak Matice hrvatske Murter, 2017.
- Juran 2020 – Kristijan Juran, Katastik nadarbina Šibenske biskupije iz druge polovice 15. stoljeća, *Croatica christiana periodica*, 86, Zagreb, 2020. (u tisku).
- Juran, Barzman & Faričić 2019 – Kristijan Juran, Karen-Edis Barzman & Josip Faričić, Cartography in the service of the Venetian State: An early 16th century map of central and northern Dalmatia by an unknown draftsman / Kartografija u službi mletačke države: Karta sjeverne i srednje Dalmacije nepoznatog autora s početka 16. stoljeća, *Geoadria*, 24/2, Zadar, 2019, 93–139.
- Karbić 2005 – Damir Karbić, Sela župa Konjevrate i Mirlović Zagora u srednjovjekovnim bilježničkim spisima, u / in: *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe Šibenske biskupije*, Zbornik radova znanstvenog skupa Sela šibenskog zaleđa župa Konjevrate i Mirlović Zagora u prošlosti, Muzej grada Šibenika, 14.-16. studenoga 2002., ed. A. Gulin, Zagreb: HAZU, Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti, 2005, 137–166.
- Kolanović 1995 – Josip Kolanović, *Šibenik u kasnome srednjem vijeku*, Zagreb: Školska knjiga, 1995.
- Kurelac 2008 – Iva Kurelac, *Dinko Zavorović: šibenski humanist i povjesničar*, Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2008.
- Kužić 1997 – Krešimir Kužić, *Povijest dalmatinske zagore*, Split: Književni krug, 1997.
- Kužić 2005 – Krešimir Kužić, Povijest župa Konjevrate i Mirlović Zagora u razdoblju 1463.-1718., u / in: *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe Šibenske biskupije*, Zbornik radova znanstvenog skupa Sela šibenskog zaleđa župa Konjevrate i Mirlović Zagora u prošlosti, Muzej grada Šibenika, 14.-16. studenoga 2002., ed. A. Gulin, Zagreb: HAZU, Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti, 2005, 167–181.
- Novak 1976 – Grga Novak, Šibenik u razdoblju mletačke vladavine 1412.-1797. godine, u / in: *Šibenik - spomen zbornik o 900. obljetnici*, Šibenik: Muzej grada Šibenika, 1976, 133–288.
- Panciera 2013 – Walter Panciera, Building a Boundary: the First Venetian-Ottoman Border in Dalmatia, 1573-1576, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 45, Zagreb, 2013, 9–38.
- Peričić 1974 – Šime Peričić, Zadrarin Grgur Stratico (1736.-1806.), *Radovi Centra JAZU u Zadru*, 21, Zadar, 1974, 271–289.
- Polić & Spicijarić Paškvan 2011 – Maja Polić & Nina Spicijarić Paškvan, Zloseljani (Pirovčani) i „Sjećanja na Zloseljane“ Ljubomira Draganića Vrančića, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 53, Zadar, 2011, 201–222.
- A. Skračić 2004 – Ante Skračić, Župa Murter, *Murterski godišnjak*, 2, Ogranak Matice hrvatske Murter, Murter, 2004, 15–33.
- V. Skračić 2004 – Vladimir Skračić, Pogovor. Znanstveni skup „Murter i njegova župa u prošlosti“ 18.-20. rujna 1998., *Murterski godišnjak*, 2, Ogranak Matice hrvatske Murter, Murter, 2004, 441–448.
- Slukan Altić 2007 – Mirela Slukan Altić, *Povijesna geografija rijeke Krke: kartografska svjedočanstva*, Šibenik: Javna ustanova Nacionalni park Krka, 2007.
- Soldo 1973 – Josip Ante Soldo, *Agrarni odnosi na otoku Žirju (od XVII do XIX stoljeća)*, Zagreb: JAZU, 1973.
- Stošić 1922 – Krsto Stošić, *Svetište bl. Gospe od Vrhpoljca*, Šibenik: Hrvatska zadružna tiskara, 1922.
- Stošić 1932 – Krsto Stošić, *Varoška župa u Šibeniku*, Šibenik: Tiskara „Kačić“, 1932.
- Stošić 1941 – Krsto Stošić, *Sela šibenskog kotara*, Šibenik: Tiskara „Kačić“, 1941.
- Urem 2007 – Mladen Urem, Ostavština pl. obitelji Draganić-Vrančić iz Pirovca, u / in: *Izvori za povijest obitelji Draganić Vrančić u Državnom arhivu u Rijeci*, Zbornik radova, ed. Goran Crnković, Rijeka: Državni arhiv u Rijeci, 2007, 9–33.
- Zjačić 1952 – Mirko Zjačić, Spisi šibenskog notara Slavogosta, *Starine*, 44, Zagreb: JAZU, 1952, 201–296.

